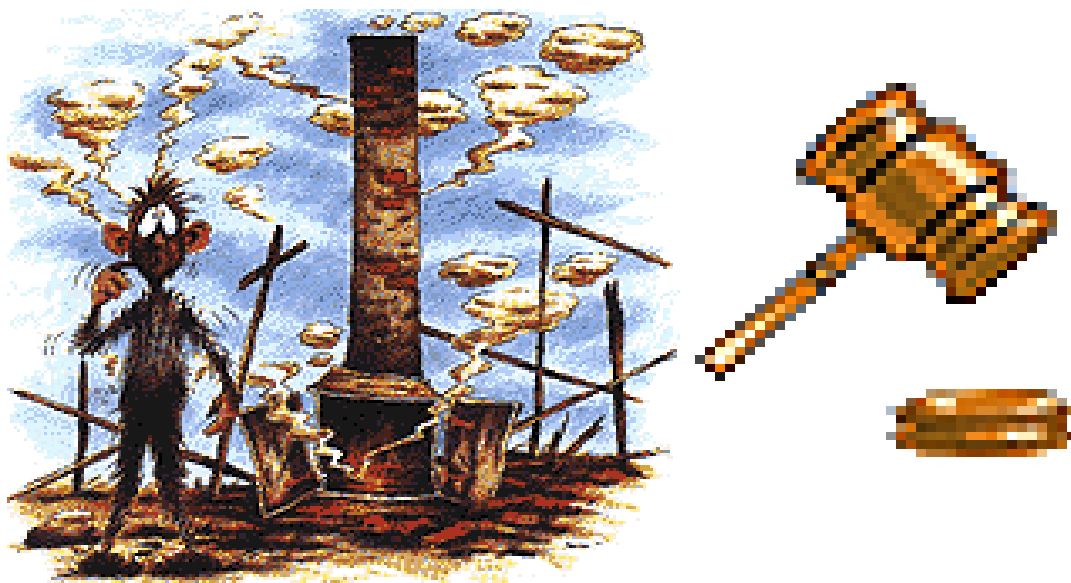

Bruk av brannsakkyndige i rettssystemet

Hovedprosjekt utført ved Høgskolen Stord/Haugesund Avd. for Ingeniørfag

Studieretning: Brannsikkerhet

Av: Kandidatnummer: 57

Cathrine Lie

Kandidatnummer: 1

Anita Westman

Oppgavens tittel:

Bruk av brannsakkyndige i rettssystemet

Utført av:

Cathrine Lie og Anita Westman

Linje:

Sikkerhet

Studieretning:

Brannsikkerhet

Gradering:

Åpen

Innlevert dato:

6 mai 2005

Ekstrakt:

En brann i huset ditt kan få store konsekvenser, da er det godt å vite at huset er forsikret. Men det hender dessverre at noen selv antenner brannen med den hensikt å få utbetalt forsikringssummen. Dette blir kalt svik, og det er svært viktig å avdekke svik. Da det også rammer dem som er trofast mot selskapet sitt, ved at det blir dyrere å tegne forsikring.

Denne rapporten tar for seg hvordan de brannsakkyndiges blir benyttet i rettssystemet. Det blir lagt vekt på hvordan dagen system i forhold til bruk og valg av brannsakkyndige fungerer tilfredsstillende.

Det er store kostnader å spare både for samfunnet, forsikringsselskapene og den enkelte person om brannsaker avgjøres i tingretten.

Forord

Denne rapporten er skrevet som en obligatorisk og avsluttende del i den treårige branningeniørutdannelsen ved Høgskolen Stord/Haugesund. Rapporten skal gjenspeile noe av det vi har tilegnet oss av kunnskap gjennom disse tre årene. Arbeidsmengden skal tilsvare 18 studiepoeng.

Vi fanget oppmerksomheten for emnet etter å ha sett en episode av programmet Brennpunkt med tittelen “uskyldig dømt for brannsvindel” [1] som handlet om en mann som mistet huset sitt i brann og ble beskyldt for selv å ha tent på. Han påstod han var uskyldig, men tapte i tingretten, lagmannsrett og høyesterett, men klarte å få saken gjenopptatt for høyesterett, og vant med mye hjelp fra sakkyndige.

I programmet ble det uttalt av advokat Robert Robertsen [2] at mange steder, og særlig på landsbygda, finnes det ikke kvalifiserte brannetterforskere. Etter hans mening er en mangelfull eller dårlig etterforskning katastrofal i disse sakene. Han sier også at ”Forsikringsselskapene bruker store midler på ekspertise, og stiller i retten med det beste av titler og logoer i bransjen. - Du kommer ingen vei med en enslig advokat mot slikt skyts”.

For oss virket ikke dette rettferdig og vi ønsket å se nærmere på hvordan brannsakkyndige blir brukt i rettssaker, og om forsikringsselskapene virkelig kan ”kjøre over” enkeltmennesker på den måten programmet gir inntrykk av.

Hensikten med å skrive oppgaven, var å se om det inntrykket vi hadde fått stemte, og dokumentere dette.

Kapittel 3.1 gir en innføring i rettssystemet i Norge, og kapittel 3.2 forteller om kravene til brannsakkyndige. Hvis dette ikke er kjent fra før, er det en fordel å lese dette. Det gjør forståelsen for resten av oppgaven enklere.

Vi takker for all hjelp og støtte vi har fått fra våre veiledere som har vært:

Morten A. Lossius, ResQ
Leiv Anfin Drange, Høgskolen Stord/Haugesund

I tillegg vil vi takke stipendiat Per Nygård, Høgskolen Stord/Haugesund, som har hjulpet oss med juridiske spørsmål.

Haugesund 06.05.05

Cathrine Lie

Anita Westman

Sammendrag

Det er i denne rapporten blitt sett på hvordan brannsakkyndige blir brukt i rettssystemet, nødvendigheten av dem, og hvilken rolle de spiller for rettsaken. Rapporten konsentrerer seg om sivile søksmål, og rettssakene har i hovedtrekk vært mellom forsikringsselskap og forsikringstaker.

For å få et så bredt kunnskapsnivå som mulig ble det tatt kontakt med ulike parter i den sivile saksprosessen. Advokater, dommere, og forsikringsselskap ble kontaktet. Rettsmaterialet som ble gjennomgått og analysert er sytten avsagte dommer fra tidsrommet fra 1985 til 2004.

Den branntekniske etterforskning er meget krevende og krever gode kunnskaper generelt om etterforskning, en hel del om naturlover og til slutt å inneha god kjennskap til et reelt brannforløp.

Analysen viser at det er behov for en oversikt som kan fange opp hvem som kan delta som brannsakkyndig og hvilken kompetanse de innehar. Videre er det ønskelig med et kvalitetssikringssystem som godkjenner de sakkyndiges uttalelser før de kan anvendes i rettsaken.

Sakkyndige må komme tidlig inn i etterforskningen. For å ha de samme mulighetene som politiet og forsikringsselskapene til å fastslå arnested, brannårsak og brannforløp.

Konsekvensen ved at dagens system opprettholdes, gjør at det kan være uklart hva den egentlige årsaken ved ulike branner er. Og det kan forekomme flere tilfeller der uskyldige blir dømt for et forhold de ikke har gjort.

Innholdsfortegnelse

FORORD	I
SAMMENDRAG	II
FIGURLISTE	IV
1. DEFINISJONER OG FORKORTELSER	1
2. INNLEDNING	3
2.1 TEMA	3
2.2 BAKGRUNN	3
2.3 FORMÅL	3
2.4 PROBLEMSTILLING	3
2.5 AVGRENSNINGER	4
2.6 FEILKILDER	4
3. BAKGRUNNSMATERIALE	5
3.1 RETTSSYSTEMET I NORGE	5
3.1.1 Domstolene	5
3.1.2 Hvordan rettssystemet er bygd opp	5
3.1.3 Retten består av	6
3.1.4 Saksgang	6
3.2 KRAV TIL BRANNSAKKYNDIGE	7
3.2.1 Norge	7
3.2.2 Sverige	8
3.2.3 Danmark	8
4. METODER	9
4.1 FORSIKRINGSSLELSKAP	9
4.2 ANALYSE AV AVSAGTE DOMMER	9
4.3 SPØRRESKJEMA LAGDOMMERE	9
4.4 ADVOKATER	10
5. UNDERBYGGING AV OPPGAVEN	11
5.1 BRANNÅRSAKER	11
5.2 KOSTNADER VED BRANN	12
5.3 POLITIETTERFORSKNING AV BRANNER	13
5.4 FORSIKRINGSSLELSKAPENES ETTERFORSKNING	13
6. RESULTATER	14
6.1 ANALYSE AV DOMMER	14
6.2 VEKTLEGGING AV SAKKYNDIGE UTTALELSER	15
6.3 TIDFAKTOR	15
7. DISKUSJON	16
7.1 OM KRAV TIL BRANNSAKKYNDIGE	16
7.2 OM ANALYSE AV DOMMER	17
8. KONKLUSJON	20
REFERANSELISTE	21

VEDLEGG	I
1. SPØRRESKJEMA TIL LAGDOMMERE	I
2. SAMMENDRAG AV DOMMER	II

Figurliste

FIGUR 1 BYGNINGSBRANNER. BRANNÅRSAKER	11
FIGUR 2 ÅRLIG SKADEUTBETALING ETTER BRANN	12
FIGUR 3 STATISTIKK SOM VISER HVILKE VERDIER DET BRANT FOR I 2003	12

1. Definisjoner og forkortelser

Anke	Rettsmiddel som benyttes i straffe- og sivilsaker for å få en sak tatt opp i en høyere rettsinstans etter at saken er avgjort i en lavere rettsinstans. Det er ulike regler for anke i sivile saker og straffesaker.
Arnested	Stedet der brannen har oppstått. Kan også være et område, arnestedsområdet.
Bevisbyrde	Ansvar for å framlegge den dokumentasjonen som kreves for et faktisk forhold som har betydning f. eks. for skyldspørsmål, eller tvist i en erstatningssak.
Brannsakkyndig/ Sakkyndig	En person som har grundig kjennskap til et emne. (Regler om sakkyndige er gitt i straffeprosessloven av 22. mai 1981 og i tvistemålsloven av 13. aug. 1915). Brannsakkyndige blir da en som har særlig kyndighet innen emnet brann.
Dissens	Når retten har ulikt syn i en og samme sak. Gjerne delt i et mindretall og et flertall.
Fagdommer	Juridisk utdannet dommer; motsatt legdommer.
Gjenopptakelse	Når en sak blir tatt opp i samme rettsinstans. Krever at det foreligger nye avgjørende bevis.
Legdommer	Dommer som tar del i dømmende avgjørelser uten å være juridisk utdannet. Legdommere må være norsk statsborger og de må ha offentlig stemmerett.
Meddommer	Legdommer som er representert ved hovedforhandling for tingretten eller lagmannsretten. For sivile søksmål i tingretten kan partene kreve eller retten bestemme, at retten skal settes med to meddommere. For lagmannsretten deltar to eller fire meddommere nå en av partene krever det.
Nemko	Forkortelse for Norges Elektriske Materiellkontroll. Etablert i 1933 som en institusjon for påbudt sikkerhets testing og nasjonal godkjenning av elektrisk utstyr. Nemko gruppen tilbyr i dag testing, inspeksjon og sertifisering av produkter, maskiner, installasjoner og systemer verden over.
Rettslig normering	En norm er et prinsipp som påbyr, forbyr eller tillater en handling eller handlingsmåte. Rettsfilosofien behandler rettsregler bl.a. under synsvinkelen normer, og særlig drøftes disse normers forhold til andre normer, for eksempel religiøse, sosiale eller moralske.

SINTEF

Forkortelse for Stiftelsen for industriell og teknisk forskning ved Norges tekniske høgskole (NTH). SINTEF - gruppen er Skandinavias største uavhengige forskningsorganisasjon. SINTEF selger forskningsbasert kunnskap og tilknyttede tjenester innen teknologi, naturvitenskap, medisin og samfunnsfag til norske og utenlandske kunder.

2. Innledning

2.1 Tema

Temaet for oppgaven er brannsakkyndige. Hvordan de blir brukt i retten, og hvilke innvirkning de har på de avgjørelsene som blir tatt. Det er i denne oppgaven ikke sett på straffesaker, men kun på sivile søksmål. Rettssakene har stort sett vært mellom forsikringsselskap og forsikringstaker.

I en rapport fra politi og justisdepartementet fra 1999 har deler av problemstillingen vært oppe [3]. Det blir her tatt opp problemet med at politiets etterforskning mangler ressurser og derfor i mange tilfeller blir mangelfull. Valg av sakkyndige til bistand kan også være vanskelig på grunn av manglende kompetansekrav som medfører manglende oversikt over sakkyndige med relevant bakgrunn.

2.2 Bakgrunn

Brannteknisk etterforskning er et av de mest kompliserte områdene for politiet å etterforske. Dette fører veldig ofte til at brannsaker blir henlagt på grunn av bevisets stilling, som igjen kan føre til at forsikringsselskapet nekter å utbetale erstatning. Kundens mulighet til å få sin erstatning blir å gå til sak mot forsikringsselskapet sitt. Det kan også være selskapet etter å ha utbetalt forsikringspremie, mistenker svik eller grov uaktsomhet, og derfor går til sak mot kunden.

Belysning av problemstillingen er i hovedsak interessant for forsikringsselskap og forsikringstakere. Den kan også være interessant for andre parter som er innblandet i prosessen i forkant av en brann, når det brenner og videre til saken er endelig avgjort.

2.3 Formål

Hensikten med rapporten var å se om dagens system med bruk av brannsakkyndige i rettssaker fungerte tilfredsstillende. Og om enkeltindividets rettssikkerhet ble ivarettatt.

2.4 Problemstilling

Hovedfokus i denne rapporten er *bruk av brannsakkyndige i rettssystemet*.

Det ble tatt for seg hvilke krav som gjelder for kompetansen hos de brannsakkyndige som skal delta i rettssaken, og om det finnes noen form for kvalitetssikring / godkjenning av deres uttalelser. Det ble også sett på hvordan systemet i Norge var sammenlignet med Sverige og Danmark. Dette ble gjort for å se om det var forskjeller. Om det ble gjort på noen annen måte, var det ønskelig å se på hvordan systemet fungerte.

Det ble gjort en vurdering av hvordan brannsakkyndige blir brukt i rettssaker, og i hvilken grad de påvirker domsslutningen. Er det den parten som har de beste og mest overbevisende sakkyndige på sin side som vinner? Bli det på grunn av mangelfull politietterforskning nødvendig å hente inn sakkyndige for å bli renvasket eller å vinne saken?

Det ble også sett på om det fantes noen fellestrekk i vurderinger i ulike brannsaker, og hvordan branntekniske opplysninger blir behandlet i rettssystemet.

Dette skulle gi grunnlag for å konkludere om dagens system var tilfredsstillende.

2.5 Avgrensninger

Det er i denne oppgaven ikke kommet med en konkret løsning på problemet. Dagens situasjon er blitt kartlagt, og det er blitt pekt på de tingene det bør gjøres noe med. Å komme med en detaljert løsning ville på grunn av, begrenset kunnskap og erfaring om politi og rettsvesenet, blitt for omfattende.

2.6 Feilkilder

Som bakgrunnsmateriale ble det gjennomgått avsagte dommer. Disse var relativt korte sammendrag av rettssaker som hadde gått over lang tid. Mange detaljer og deler av bevisførsel er derfor ikke kommet med i sammendragene. Dette kan ha ført til at momenter er blitt misoppfattet eller poeng blitt borte.

3. Bakgrunnsmateriale

Dette kapitlet tar for seg det som var grunnlaget og nødvendig forkunnskap for diskusjonen og vurderingene som ble gjort videre i oppgaven.

3.1 Rettssystemet i Norge

3.1.1 Domstolene

Domstolene er samfunnets viktigste konfliktløser.

Domstolene er den dømmende myndighet, dette gjelder både i straffesaker og i sivile saker. Denne rapporten tar i hovedsak for seg de sivile sakene.

Etter maktfordelingsprinsippet er domstolene den tredje statsmakt – uavhengig av Stortinget og Kongen. Domstolene har en kontrollfunksjon overfor de øvrige statsmaktene. Domstolene prøver om lover er innenfor de grenser Grunnloven setter og de prøver lovligheten av vedtak fattet av forvaltningen.

Domstolene har i tillegg en del forvaltningsoppgaver. Noen eksempler er tinglysning, skiftevesenet og borgelig vielse [4], [5].

3.1.2 Hvordan rettssystemet er bygd opp

Alle rettsaker starter i tingretten, også kalt domstol i første instans. Sivile saker starter som hovedregel i forliksrådet, som er det laveste leddet i rettssystemet for sivile saker. Forsikringsaker og saker hvor det blant annet er tvist om et høyere pengebeløp starter direkte i tingretten.

Tingrettens avgjørelser kan klages inn for lagmannsretten, ved anke eller kjæremål. Anke er det rettsmiddel som normalt brukes overfor dommer avsagt av lavere domstol, mens kjæremål benyttes overfor kjennelser og beslutninger.

I Norge har vi seks lagmannsretter; Borgarting, Eidsivating, Agder, Gulating, Frostating og Hålogaland. Lagmannsretten er domstol i andre instans. I lagmannsretten behandles sivile saker og straffesaker, arbeidet består av dømmende karakter.

Høyesterett ”dømmer i sidste instans”, heter det i Grunnloven § 88, som betyr at Høyesterett er Norges øverste domstol. Høyesterett skal sørge for rettsenhet og bidra til avklaring der rettstilstanden er uklar. Saker som reiser prinsipielle spørsmål ut over det konkrete saksforholdet, står sentralt i Høyesteretts arbeid.

Alle saker som bringes inn for Høyesterett, blir først behandlet av kjæremålsutvalget. I tillegg til å avgjøre kjæremål avgjør kjæremålsutvalget om en ankesaker skal tas opp i Høyesterett. Ingen anke kan fremmes til Høyesterett uten kjæremålsutvalgets samtykke.

En kan be om å få en sak gjenopptatt innenfor samme rettsinstans, om det foreligger nye bevis i saken, som er relevant for utfalle i saken. Slike saker endrer ofte domsslutning [4], [5].

3.1.3 Retten består av

I sivile saker for tingretten består retten som regel bare av en dommer; fagdommeren. Men partene kan kreve at retten settes med meddommere. Hvis det er nødvendig med særlig innsikt på et fagfelt, kan retten setts med to fagkyndige meddommere. I noen typer saker skal det være fagkyndige meddommere.

En sivil sak i lagmannsretten dømmes vanligvis av tre fagdommere. Men i noen tilfeller kan det også delta to eller flere meddommere. Retten kan også her settes med fagkyndige meddommere.

Høyesteretts kjæremålsutvalg regnes som en egen domstol og består av tre høyesterettsdommere i den enkelte sak.

I ankesaker for høyesterett blir den enkelte sak satt med fem dommere. Men i visse tilfeller kan saken behandles i plenum.

I gjenopptakelsessaker gjelder det samme som for Høyesterett. Ofte består gjenopptakelsessaken av to rettsforhandlinger. En hvor saken vurderes gjenopptatt, blir dette vedtatt starter selve gjenopptakelsessaken. Men det er vanlig å kjøre begge rettsmøtene samtidig [4], [5].

3.1.4 Saksgang

Sivile saker kan være familiesaker, nabo tvister, erstatningssaker og tvister i arbeids- og forretningsforhold. Brannsaker hvor det tvistes om utbetaling av forsikringspremie, er en typisk sivilsak. Her blir ikke skyldspørsmålet behandlet. Ender dommen med at forsikringstakeren ikke får utbetalt premien eller blir dømt til å betale tilbake erstatning, blir forholdet anmeldt til politiet.

I en retts sak er det to eller flere parter, sammen med sine advokater, som tvister om et gitt saksforhold. En sak fremlegges for retten ved å ta ut en stevning, som settes opp etter bestemte regler. Saksøker kan få en advokat eller retten til å sette opp stevning.

Den saksøkte blir gjort kjent med forholdet ved at stevningen, etter å ha blitt undersøkt av dommeren, blir sendt vedkommende. Er saksøkte uenig i innholdet i stevningen må han komme med svar som understreker dette, det kalles tilsvaret.

Når retten mottar tilsvaret, settes det av tid til hovedforhandling, som er en muntlig behandling av saken.

I tingretten behandles saken i et møte der partene, advokatene og dommeren er til stede.

Det er saksøkerens advokat som først legger frem saken og de bevis som vil bli brukt. Han avslutter med en påstand som beskriver det parten ønsker at domsslutningen skal bli. Etter dette vil motpartens advokat få ordet, og avslutter med en påstand.

I erstatningssaker er det forsikringsselskapet som har bevisbyrden. Det vil si at det er selskapet som skal legge frem bevis for at forsikringstakeren med stor sannsynlighetsovervekt selv har fremmet forsikringstilfellet. Det skal ikke være så stor sannsynlighetsovervekt som i straffesaker, men det skal være en overveiende sannsynlighet for at det er utført svik mot selskapet [4], [5].

3.2 Krav til brannsakkyndige

Med brannsakkyndig menes en person som kan gi en korrekt forklaring på et mulig brannforløp, årsaken til brannen og hvor det antatte arnestedet befinner seg. Bruk av brannsakkyndige vitner i rettssystemet skal gi en betryggende og rettferdig gjennomgang av de branntekniske opplysningene i en sak.

Det ble kartlagt/undersøkt hvilke krav som stilles til brannsakkyndige i Norge, og om det var noen form for kvalitetssikring av uttalelsene de kom med. Deretter ble det gjort en sammenligning med Sverige og Danmark for å se hvordan det fungerte der.

3.2.1 Norge

Sakkyndige kan være rettsoppnevnte eller partsoppnevnte. De rettsoppnevnte er oppnevnt av retten. De avgir en skriftlig uttalelse forut for rettsforhandlingene. De møter under forhandlingene og avgir forklaring. Partsoppnevnte sakkyndige er sakkyndige vitner som påberopes av partene. Partene bestemmer selv hvem som skal utpekes som vitner i sin sak. Det kan velges å bruke vitner som innehar konkrete opplysninger omkring saksforholdet og/eller sakkyndige vitner som sier noe om forløpet til saken og kommer med sine teorier om det mulige hendelsesforløpet.

Lovverket som benyttes i sivilsaker er Lov 1915-08-13 nr 06: Lov om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven).

Tvistemålslovens kapittel 18 Sakkyndige, § 246, sier at ”De sakkyndige avhøres etter de regler som gjelder for vitner, men kan være til stede under hele forhandlingen. Retten kan tillate dem å stille spørsmål til parter, vitner og andre sakkyndige, og å rådføre seg med hverandre før de svarer.” [6]

Tvistemålsloven kapittel 15 Vitner og vitneførsel, § 217, sier at vitnene skal forklare seg muntlig. ”..skal anmodes om å oppgi kilden til sin kunnskap..” [6]. Dette vil si at den som opptrer som sakkyndig oppfordres til å angi sin bakgrunn.

Det gjelder ikke noe krav for brannsakkyndige slik det gjør for eksempel for medisinske sakkyndige i straffesaker.

Det skal for rettsmedisinske spørsmål oppnevnes en rettsmedisinsk kommisjon jfr. § 146 i Straffeprosessloven [6]. Og enhver som opptrer som sakkyndig i rettsmedisinske spørsmål, skal sende en kopi av den rettsmedisinske erklæringen som han gir retten eller påtalemyndigheten til den rettsmedisinske kommisjonen.

For brannsakkyndige finnes det ikke noe kompetansekrav og heller intet organ for kvalitetssikring av deres uttalelser [7].

3.2.2 Sverige

I sivile søksmål er det partenes ansvar å legge frem/skaffe bevis som støtter deres påstand. Dette kan skje blant annet gjennom å bruke en sakkyndig. Denne kalles da partssakkyndig og avhøres på samme måte som et vitne. Som regel skal den sakkyndige gi inn en skriftlig uttalelse til retten på forhånd.

Retten kan også bruke sakkyndige om et spørsmål krever spesiell fagkunnskap, men det er uvanlig at det skjer. En slik sakkyndig kalles i Sverige for ”domstolssakkyndig”.

Sakkyndig som bevismiddel reguleres i ”rättegångsbalken”, som er det regelverket som styrer rettsgangen. Det finnes ingen sakkyndige kvalifikasjonskrav. Vanligvis gir den sakkyndige inn en CV eller redegjør for sin sakskunnskap på annen måte.

Det finnes ingen egen kvalitetssikring av den sakkyndige [8].

3.2.3 Danmark

Danmark har ikke noe system som godkjenner de personene som skal fungere som brannsakkyndige. Det er heller ikke noe kvalitetssikring av brannsakkyndige og deres rapporter.

Valg av en person som brannsakkyndig i en dansk rettssak, skjer derfor utelukkende i henhold til den danske ”retsplejelovs” kapittel 19 om ”Syn og Skøn”.

Som det fremgår av kapittel 19, § 200 kan partene i en rettssak foreslå for retten, at en bestemt navngitt person utpekes som sakkyndig. Retten er ikke bundet av forslaget, men følger det ofte.

Såfremt den foreslåtte personen er habil, jf. § 197, utpeker retten den gjeldende personen [9].

4. Metoder

Dette kapitlet omhandler de metoder som er brukt for å innhente informasjon fra ulike kilder til oppgaven.

4.1 Forsikringsselskap

Forsikringsselskapene If og Gjensidige er blitt kontaktet for å få avsagte dommer, og deres synspunkt på saken.

4.2 Analyse av avsagte dommer

Analysen er basert på sytten avsagte dommer. Dommene var fra tingretten, lagmannsretten og fra Høyesterett. En av dommene var i tillegg blitt gjenopptatt i Høyesterett.

Det var ønskelig, gjennom å analysere dommer, å belyse om det var noen faktorer som gikk igjen i de ulike dommene. Det ble gjennom den omfattende analysen mulig å konstatere om det var et mønster eller eventuelt ikke noe mønster i de utvalgte dommene.

Analysen tok for seg utfallet av bevisførselen, og hvor mye de branntekniske rapportene ble vektlagt.

Videre var det interessant å se på om saker som var blitt anket til høyere rettsinstanser, fikk et annet utfall i denne instansen. Ble det benyttet nye brannsakkyndige i ankeforhandlingene?

I de ulike dommene hvor det var dissens i retten var det interessant å se hvor stor dissensen var og hvordan flertallet / mindretallet vektla bevisene og rapportene.

Som et resultat av analysen ville det stå igjen en del spørsmål som for eksempel om grunnlaget for analysen var bredt nok. Det vil alltid være rom for videre vurdering av dette temaet. Med denne rapporten ble det å belyse problematikken rundt ”offerets” troverdigheten og politiets etterforskning interessant. Den påfølgende bevisførsel fra forsikringsselskapenes side var også av interesse.

4.3 Spørreskjema lagdommere

Det ble vurdert viktig å få problemstillingen belyst fra flere hold. Derfor var det ønskelig å vite hvordan dommere, som avgjør utfallet i sakene, oppfatter branntekniske opplysninger og bruk av brannsakkyndige i rettssaker. Det ble utarbeidet et spørreskjema (vedlegg 1) som ble sendt til dommere i de seks lagmannsrettene, og til noen utvalgte tingretter.

Formålet var blant annet å få vite litt om graden av sikkerhet etter sakkyndige uttalelser. Klarer de sakkyndige å legge frem budskapet på en enkel og lettfattelig

måte eller blir det for mye irrelevant informasjon? Er sakkyndige åpne for andre muligheter enn sin egen teori? Er det mye de samme personene som går igjen som brannsakkyndige? Klarer de å skille mellom sak og oppdragsgiver eller blir de partiske?

Det ble forventet at en del dommere hadde erfaring med dette og kunne gi gode og utfyllende svar.

Svarene ble ikke helt som forventet. Grunnen til det er at det er mange dommere, men ikke så mange brann saker. Det betyr at hver enkelt dommer ikke kommer borti så mange av disse sakene. Tre av lagmannsrettene svarte, og det var stort sett de samme svarene som gikk igjen: At erfaringsgrunnlaget var for tynt for den enkelte dommer til å ha noen kvalifisert mening om de spørsmålene som ble stilt. En dommer har svart: ”Jeg har i mine 17 år som dommer bare vært med på *en* sak hvor det var behov for brannteknisk sakkyndighet” [10]. Det er to dommere som har svart på spørsmålene.

En annen grunn kan være at det ble stilt feil spørsmål eller spørsmål som krevde for mye tid for å kunne gi et tilfredsstillende svar. Det hadde muligens egnet seg bedre med et ”avkrysningsskjema”. Det er enklere å svare på, og enklere å sammenligne. Kanskje det hadde gitt større respons. Men det hadde nødvendigvis ikke gitt bedre kvalitet på svarene, siden begrenset erfaringsgrunnlag var en av årsakene til manglende responsen.

4.4 Advokater

Det ble tatt kontakt med Advokat Robert Robertsen [2]. Han var med i programmet ”Uskyldig dømt for brannsvindel”, og har vært advokat for brannlidte i flere saker. Robertsen var generelt positiv til å dele sine erfaringer. Han mente også at det var interessant med en gjennomgang av tidligere dommer.

Advokat Robertsen har ved flere anledninger bidratt til at brann saker er blitt tatt opp igjen og har også vunnet mange slike saker. Han har i sitt yrke som advokat fått kontakter innenfor det branntekniske miljøet.

Yrkesbakgrunnen for sakkyndige vitner er viktig. Dyktige brannetterforskere / brannsakkyndige bør ha erfaring innen brann, naturvitenskap og elektronikk. Dette var noe av det Advokat Robertsen var opptatt av i forhold til brann saker og det vil i denne rapporten også bli sett nærmere på bakgrunn for de sakkyndiges uttalelser.

Med bakgrunn av stort arbeidspress hadde han ikke mulighet til å bidra med noe konkret.

5. Underbygging av oppgaven

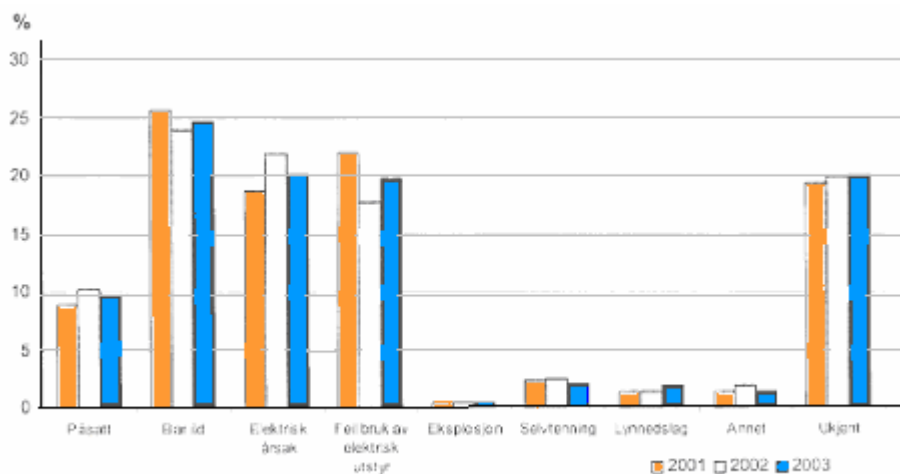
5.1 Brannårsaker

Figur 1 viser utviklingen i brannårsaks statistikken over bygningsbranner for 2001, 2002 og 2003. Statistikken viser et stort antall ukjente brannårsaker, i 2003 var hele 21 % av årsakene blitt definert som ”ukjent”.

En annen kategorien brannårsaker er ”elektriske årsaker” og ”forbruk av elektrisk utstyr” med henholdsvis 20 % og 19 % i 2003.

Det ble i 2003 påvist i 9 % av brannene at årsakene var ildspåsettelse.

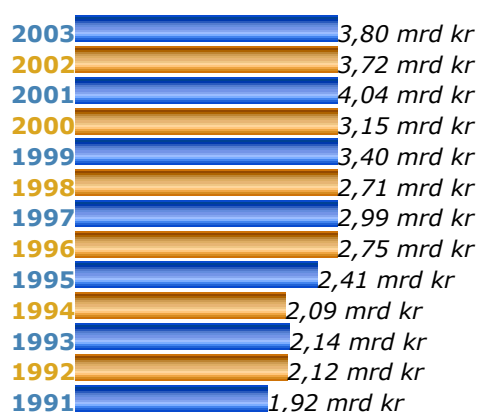
Det må gjøres oppmerksom på at statistikken kun gjelder bygningsbranner. Bilbranner er for eksempelvis ikke representert i denne figuren.

Figur 1 Bygningsbranner. Brannårsaker

5.2 Kostnader ved brann

Figur 2 gir en oversikt over de årlige skadeutbetalingene etter brann fra 1991 – 2003. Utviklingen har de senere årene stabilisert seg, men vi ser en dobling i utbetalingen fra 1,92 mrd. kr i 1991 til 4,04 mrd. kr i 2001. For 2002 var det en nedgang tilsvarende 32 mill. kr, for så i 2003 å få en økning med 80 mill. kr.

Figur 2 Årlig skadeutbetaling etter brann fra norske forsikringselskaper i perioden 1991 - 2003 [11]

Figur 3 viser skadeutbetaling for 2003 fordelt på antall døgn, time, minutt og sekund. Oversikten gir et visuelt bilde på hvor mye brann koster samfunnet. Det er viktig å forebygge brann.

Pr døgn	kr	10 410 959,-
Pr time	kr	433 790,-
Pr minutt	kr	7 230,-
Pr sekund	kr	120,-

Figur 3 Statistikk som viser hvilke verdier det brant for i 2003

5.3 Politietterforskning av branner

I rapporten for Justis og politidepartementet fra 1999 med forslag til retningslinjer for kvalitetssikring av brannetterforskning, kommer det frem at teknisk brannetterforskning er et vanskelig område. Det krever mye ressurser og spesialkompetanse. Det medfører at denne typen politiarbeid blir nedprioritert. ”Ett resultat av dette er at konklusjonene i mange av politiets brannutredninger synes å være basert på for dårlige kriterier og at tilgjengelig spesialkompetanse ikke benyttes i tilstrekkelig grad”.

Bruk av sakkyndige blir drøftet i rapporten. Det kommer frem at praksis ved bruk av sakkyndige er svært tilfeldig. Det blir svært sjelden avkrevd dokumentasjon vedrørende den sakkyndiges fagkunnskap, erfaring, kvalitetssikring eller metode. Sakkyndige kan dermed få oppgaver som ligger utenfor deres felt. Det kan i verste fall føre til tilfeldige eller gale rettsavgjørelser. [3].

Manglende oversikt over kompetanse til den enkelte brannsakkyndige er et problem for politiet.

5.4 Forsikringsselskapenes etterforskning

Forsikringsselskapenes utredere utfører granskning av inntrufne branner i tillegg til politiets etterforskere. En vanlig hendelse er at politiet etterforsker en brann med bakgrunn i mistanke om et straffbart forhold, men mangler bevis og saken blir henlagt. Forsikringsselskap starter i noen tilfeller egen granskning for å fastslå eller avkrefte svik fra kundens side. Man kan i flere tilfeller registrere at politiet, på grunn av ressursmangel og prioritering, støtter seg til forsikringsutrederens rapporter og konklusjoner. Dette er uheldig med henblikk på objektivitet og nøytralitet.

På grunn av lite utvalg benytter forsikringsselskapene stort sett de samme sakkyndige som politiet. Selskapene har større ressurser enn politiet, og benytter frittstående konsulenter og konsulentfirma i større grad. Dette gjelder også advokatene til de brannlidte i sivilsaker.

Det må være et klart skille mellom denne type undersøkelser og politiets etterforskning [3].

6. Resultater

6.1 Analyse av dommer

Gjennomgang og analyse av de avsagte dommene viser at det i 2/3 av dommene endres domsslutning ved anke eller gjenopptagelse. Det vil si at den nye retten kommer til ett annet resultat etter gjennomført bevisføring. Nye bevis, som resultat fra videre etterforskning viser at det ikke forligger klar nok sannsynlighetsovervekt for at forsikringstakeren selv har tent på, eller at forsikringsselskapet har oppfylt sin bevisbyrde.

Av de dommene det ble sett på var det en jevn fordeling (50/50) på hvem sin favør, forsikringsselskap eller forsikringstaker, anken har ført frem for. Det vil si at det i halvparten av sakene var forsikringstakeren som vant frem med sin bevisførsel.

Brannsakkyndige blir i hovedsak benyttet når saken ankes til lagmannsretten. Det forekommer også at det ved evt. anke til Høyesterett, blir tatt inn nye sakkyndige i saken.

Det er politiets ansvar å etterforske alle branner[3], men denne etterforskningen blir ikke alltid gjort bra nok. Det var i underkant av halvparten av dommene bemerket at politietterforskningen var mangelfull. Det ble antydnet at etterforskningen ikke var gjort etter gjeldende instruks og regler. I de dommene hvor det var mangler ved etterforskningen, har politiet samme dag som det har brent, konkludert med at brannen var påsatt. Det ble derfor ikke foretatt videre etterforskning. Politiet har henlagt anmeldelsene i samtlige dommer, på bakgrunn av bevisets stilling.

Det hender at bevis blir borte, kastet eller nektet utlevert. Dette bemerkes i ¼ av dommene. Det var i de dommene hvor etterforskningen hadde vært mangelfull at bevis var forsvunnet.

I de sytten dommene som ble analysert har det vært tendens til at det var de samme brannsakkyndige som gikk igjen. Trenden var at partene benyttet de samme sakkyndige i flere saker, forsikringsselskapet med sakkyndige fra selskaper som for eksempel SINTEF, NEMKO, i tillegg til egne utredere på den ene siden og advokater med sivilingeniører og pensjonerte politibetjenter på den andre siden.

I ¼ av dommene var det dissens. Det har ut fra det materialet som har vært til rådighet, vært vanskelig å bedømme graden av dissens. Det ser ut for at retten var delt i et mindretall og et flertall, hvor det var *en* i overtall for flertallet. De som mente at forsikringstakeren ikke kunne klandres, la ofte den strenge sannsynlighetsovervekten til grunn for sitt synspunkt. Mens motargumentet var at bevisbyrden var oppfylt. Dissens saker i denne analysen ender i halvparten av tilfellene med at anken ikke tas til følge.

Analysen viser at det i de fleste saker også blir benyttet sakkyndige fra andre fagområder enn brann. Sakkyndige med utdanning og erfaring innen elektronikk var representert i en overvekt av dommene.

6.2 Vektlegging av sakkyndige uttalelser

Uttalelser som er kommet fra de brannsakkyndige er vektlagt i større eller mindre grad i alle dommene. Det er kun i en sak det er kommet klart frem at det ikke var lagt vekt på uttalelsene fra de nye sakkyndige.

Det var ikke i alle sakene det var like lett å finne ut hvem de sakkyndige var og hvilken bakgrunn og erfaring de hadde. Det er derfor blitt sett både på de rettsoppnevnte og de partsakkyndiges uttalelser. De rettsoppnevnte har en mer faktaorientert formulering for sine teorier. Mens de partsengasjerte var mer spissformulerte og var ofte nedtalende om motpartens argumenter.

6.3 Tidsfaktor

Det har ikke vært mulig ut fra dommene å kunne gi noe tidsperspektiv når etterforskningen starter og hvor mye tid i gjennomsnitt som går med til etterforskning. Det ble isteden valgt å se på hvor lang tid det tar fra det brenner og til dommen falt i saken.

Resultatet ble at det tar i gjennomsnitt 2 år og 3 mnd fra det brenner til dom var avsagt i første instans.

Videre ble det funnet at fra det brenner til dommen var endelig tar det i gjennomsnitt 4 år.

7. Diskusjon

7.1 Om krav til brannsakkyndige

I en rettssak er det ingen spesielle krav til kompetanse hos de som stiller som brannsakkyndige. De uttaler seg som vanlige vitner. Det vil i teorien si at hvem som helst kan være brannsakkyndig. Men det sier seg jo selv at relevant erfaring og kunnskap gir større troverdighet og tillit. Det ville være unaturlig å velge en uten relevant erfaring.

At det ikke er kompetansekrav til sakkyndige, og dermed ingen oversikt over hvem som sitter med ønsket kunnskap, gjør at det kan være vanskelig å vite hvem man kan og skal benytte seg av.

Det finnes heller ingen kvalitetssikring av brannsakkyndiges uttalelser, slik det er for eksempel for medisinske sakkyndige. Der oppnevnes det en medisinsk kommisjon, som skal ha skriftlig inn det den sakkyndige ønsker å bruke i retten. Rettsmedisinske sakkyndige får ikke uttale seg i retten før det de skal legge frem er blitt gjennomgått og godkjent av kommisjonen.

En grunn til at det ikke finnes noen kommisjon for de brannsakkyndige kan være det at det kreves atskillig mer sannsynlighetsovervekt i straffesaker enn i sivilsaker. Det må derfor være en strengere kontroll med hvem som opptrer som sakkyndig i straffesaker. Det bør likevel, med bakgrunn av de mange brannsakene som endrer domsslutning ved anke, vurderes å innføre en form for vurdering av uttalelsene i brannsaker.

Enkelte dommere og advokater som har vært kontaktet har på spørsmålet om kvalitetssikring påpekt at, ettersom motparten kan påberope egne sakkyndige og det normalt er flere sakkyndige uttalelser i en sak, kan man si at det ligger en innebygd kvalitetssikring i systemet.

Det ligger noe i dette, men det er allikevel ingen fullverdig kvalitetssikring. Det blir påstand mot påstand, men ingen vurdering av om innholdet i påstandene er korrekt.

Det har ikke vært uvanlig at to eksperter har hatt ulik oppfatning av hva som var rett i samme sak. Det kan komme opp to vidt forskjellige brannteorier for samme brannen. I et slikt tilfelle kan det være vanskelig for domstolen å avgjøre hva som har vært rett. Hvilken teori de da velger, kan ha å gjøre med troverdigheten til den sakkyndige, og også erfaring og opptreden til den sakkyndige. Dette viser hvor viktig det er at retten får presentert fakta om det mulige brannforløpet, slik at de kan ta avgjørelsen på korrekt grunnlag.

Det som kan være en fare med den manglende kvalitetssikringen er at teorier som høres veldig korrekte og overbevisende ut, ikke nødvendigvis og ikke alltid er innholdsmessig riktige. Et eksempel fra en av dommene var da en av de partsengasjerte brannsakkyndige i vitneforklaringen ikke klarer/ikke ønsker å skille

mellom branntemperatur og tenntemperatur til diesel. Forklaringen blir i den sammenheng uriktig da det fokuseres på feile premisser.

Så lenge det ikke er noen som kontrollerer uttalelsene kan det lettere oppstå mistanke om og tilfeller av at den sakkyndige er ”kjøpt og betalt” for å vinne en sak. En kvalitetssikring ville gitt en trygghet for alle parter, også den sakkyndige.

Spørsmålet blir da, hvem skulle stått for denne kvalitetssikringen, og hvordan skal det gjennomføres? Mangelen på brannteknisk utdanning er et problem. Det er i dag kun Høgskolen Stord/Haugesund som utdanner branningeniører i Norge. Ved Norges Brannskole gis det en del praktisk og teoretisk brannkunnskap, men denne undervisningen er i hovedsak rettet mot ladets brannvesen. Ved politihøgskolen gis det også spesielle etterforskningskurs.

Kravene til kompetanse og kvalitetssikring av brannsakkyndige i Norge ble sammenlignet med kravene i Sverige og Danmark. Det viste seg at det ikke var noen forskjeller verken på kompetansekrav eller kvalitetssikring. Dette må ikke bety at slik det fungerer i dag er tilfredsstillende og at vi i Norge kan fortsette å ha det slik det er.

7.2 Om analyse av dommer

Det er funnet verdt å merke seg at avgjørelsen i ca 2/3 av dommene endres ved anke. Dette viser at det i en god del av tilfellene ikke er gjort tilstrekkelig etterforskning når saken skal opp for tingretten. Det vil ved anke være mulighet til å hente inn nye vitner (sakkyndige og andre). Den økonomiske konsekvensen ved å tape i lagmannsretten bidrar til at en går nøyere igjennom det bevismaterialet som foreligger. Det trengs sterkere og mer konkrete bevis, og dette er nok en av grunnene til at det er mer vanlig å benytte sakkyndige i ankesaken. For den som har bevisbyrden betyr dette at de må gå nøyere igjennom det bevismaterialet som er tilgjengelig, og gjerne gjennomføre flere forsøk som underbygger egne teorier. Analysen bekrefter at det i ankesaken benyttes sakkyndige i større grad enn ved forhandlingen i tingretten.

Analysen viste at det var likt fordelt mellom forsikringsselskapene og forsikringstakerne hvem som vant ankesaken. Det viser at det ikke alltid er forsikringsselskapet som vinner, men at retten faktisk ser på bevisene i saken og bedømmer ut fra dette og ikke ut fra hvor mye penger du har. Rettsikkerheten blir ut fra dette resultatet ivaretatt. Advokater Robertsen som tar de brannlidte på alvor må ha sin del av æren for at den vanlige mann også har en sjanse.

Det hender ofte at de sakkyndige har hver sin teori, og det kan oppstå stor splid mellom de sakkyndiges uttalelser. Det er i disse tilfellene det forekommer dissens (uenighet) hos dommerne. I dissens saker er det flertallet som bestemmer utfallet i saken. I en sak hvor de sakkyndige har kommet med hver sin teori, var retten delt i et mindretall og et flertall, her ble det argumentert for de sakkyndiges uttalelser i forhold til hvilke bakgrunn og erfaring de hadde.

Hadde saken fra starten av blitt tilstrekkelig etterforsket, kunne en minsket tvil rundt spørsmål som: arnested, mulig brannforløp, årsak og lignende. Mye etterforskning har vist seg å være mangelfull, og det var blitt kommentert utilstrekkelig politietterforskning i underkant av halvparten av dommene. Det er ofte ankeparten som påpeker mangler ved politietterforskningen, men det forekommer også at retten har bemerket etterforskningen som mangelfull. Den utilfredsstillende etterforskningen har i disse tilfellene kommet til fordel for den brannlidte.

At bevis blir borte, kastet eller nektet utlevert hindrer den videre etterforskningen. Dette hender i ¼ av dommene som det er blitt sett på. Det er skremmende at en kan ”rote bort” viktige bevis som for eksempel har stor betydning for om en familie får mulighet til å bygge et nytt hjem eller blir gjeldsslaver resten av livet. Når bevis forsvinner kan det tyde på at politiet ikke har tilstrekkelig god rutine på oppbevaring av bevismaterial og spesielt over lengre tid (år). Etter at politiet har gjennomført etterforskningen og har avsluttet saken, anses bevisene som null verd og eventuelt blir kastet.

I noen tilfeller er det forsikringsselskapet som sitter med bevisene. Et konkret tilfelle var en bil som tok fyr og ble totalskadet i brannen. Politiet og brannvesen ble tilkalt og forsikringsselskapet tok bilen med for nærmere utredning. Selskapet nektet å utbetale forsikringssummen da de mente at eieren selv hadde tent på. Bilen ble sendt til vraking uten konfrontasjon med eieren som fortsatt stod som rettsmessig eier av bilen.

Dette burde ikke skje. Det at bilen ble fjernet fra brannstedet like etter brannen uten nærmere undersøkelse, kan ha gjort at brannbildet ble forandret eller bevis ble ødelagt.

For å unngå bevisforspillelse er det viktig at branntomten blir undersøkt på et tidlig tidspunkt, det er også viktig for den som skal opptre som sakkyndig, å få etterforske brannen på dette stadiet. Avsperring av området er viktig slik at uvedkommende / nysgjerrige ikke ødelegger eller ”planter” bevis. Et brannbilde forandrer seg mye fra det er varmt like etter brannen til det blir kaldt dagen etter, evt. flere dager etter.

I gjennomsnitt tok det ca 2 år og 3 mnd fra huset brant til dom i første instans ble avsagt. Dette er lang tid, med tanke på at de sakkyndige ofte kommer inn først når saken ankes, og skal opp for lagmannsretten. Det vil si at de sakkyndige ikke får muligheten til å etterforske branntomten slik politiet og forsikringsselskapenes utredere har gjort. De sakkyndiges teori blir basert på et reelt brannforløp og det trekkes konklusjoner ut fra det bevismaterialet som foreligger. Det forekommer at brannsakkyndige i tillegg til å komme med uttalelser i retten, i forkant har gjennomført ulike forsøk og utarbeidet en rapport, som skal underbygge deres teori.

Gjennomsnittlig tar det 4 år før endelig resultat foreligger. Det er noen saker som tar atskillig lengre tid enn andre, det har på det meste tatt ni år og saken har da vært prøvd inn for alle rettsinstanser og i tillegg blitt gjenopptatt i Høyesterett. I denne saken spilte de sakkyndige, og da spesielt de som var oppnevnt av forsikringstakeren, en viktig rolle for utfallet av dommen. I tillegg gav den rettsoppnevnte sakkyndige råd til retten om at saken måtte gjenopptas, da det forelå nye bevis i saken. Han mente også

at lagmannsrettens avgjørelse var urettmessig. De brannsakkyndige klarte å føre tilstrekkelig med beviser for at brannlidte var uskyldig og at det like godt kunne være en feil på det elektriske som var årsak til brannen. Brannbildet viste også at det ikke var mulig at brannen kunne ha startet slik politiet mente.

Når politiets etterforskning avsluttes ved at saken henlegges, på bakgrunn av bevisets stilling, utfører ofte forsikringsselskapet den videre etterforskningen, de benytter egne utredere som på omtrent lik linje med politiet etterforsker mulige brannårsaker og brannforløp, med den hensikt å avdekke forsikringssvik. Dersom det foreligger mistanke om ildspåsettelse evt. at forsikringstakeren har opptrådt uforsvarlig, vil selskapet nekte forsikringssummen utbetalt. Dette gjør selskapet fordi forsikringssvindel er et problem for dem. Og ved å avdekke svindel bidrar det også til redusert premie for deg og meg.

I resultatene ble det konstatert at mange av de brannsakkyndige går igjen. Retten er stadig på utkikk etter kompetente sakkyndige, men da det kun finnes et fåtall av personer med særlig kyndighet innen brann, vil en oppleve at de samme sakkyndige er representert i mange av sakene. Det samme gjelder for advokater, de spesialisere seg innen noen felt og får dermed god kjennskap til miljøet og velger de sakkyndige som har de samme verdiene. Når det arbeides mot det samme målet er det viktig å ha et godt samarbeid, å ha de samme interessene og de samme holdningene i forhold til en bestemt type saker øker sjansen for å vinne rettssaken.

Når retten skal vurdere og vektlegge de partssakkyndige uttalelser vil blant annet erfaring, relevant utdanning og vedkommendes opptreden i retten bli vektlagt. Troverdigheten til den sakkyndige har stor betydning når deres uttalelser skal vektlegges.

8. Konklusjon

Den ”innebygde” kvalitetssikringen som er i dag, med at det er sakkyndige på begge sider i en sak, synes ikke å være tilfredsstillende. Det bør være et kvalitetssikringssystem hvor innholdet i uttalelsene til de brannsakkyndige blir vurdert.

De sakkyndige har stor innvirkning på domsslutningene og eventuell endring av disse. De har en viktig rolle i brann saker og i brannetterforskning. Det at så mye som 2/3 av dommene endrer utfall ved anke, kan være en indikasjon på at sakkyndige bør komme inn i saken mye før enn hva de gjør i dag. Hadde de kommet inn i tingretten, eller allerede i politietterforskningen kunne det muligens vært unngått at saker kommer opp både to og tre ganger. Dette ville spart samfunnet for penger, og de involverte ville sluppet belastningen med den lange ventetiden og usikkerheten som følger med en rettssak. I tillegg vil det gjerne kunne vært unngått at dommer blir avsagt på et ufullstendig bevisgrunnlag.

Ved å utarbeide en oversikt over personer som kan opptre som fagkyndige innenfor aktuelle områder, hvor den enkeltes kompetanse og erfaring er kartlagt, vil dette kunne gjøre det enklere å skaffe den kompetansen som trengs i hvert enkelt tilfelle.

Referanseliste

- [1] <http://www.nrk.no/programmer/tv/brennpunkt/3738663.html>
- [2] Advokat Robert Robertsen, www.robertsen.no
- [3] Rapport fra Justis og politidepartementet - forslag til retningslinjer for kvalitetssikring av brannetterforskning
http://odin.dep.no/jd/norsk/dok/andre_dok/rapporter/012001-220010/dok-bn.html
- [4] www.domstol.no
- [5] www.odin.no
- [6] www.lovdatabank.no
- [7] Kjell Buer, førstelagmann Frostating lagmannsrett
- [8] Kjell Olssen i Advokatfirmaet Lindahl KB, Sverige.
- [9] Advokatfullmektig Lissi Andersen, København
- [10] Anders Bøhn, lagdommer Borgartinglagmannsrett
- [11] Finansnæringens Hovedorganisasjon.

Vedlegg

1. Spørreskjema til lagdommere

Vi er to jenter som studerer til branningeniør ved Høgskolen Stord/Haugesund. Vi går nå siste året og skal skrive hovedprosjekt om ”Bruk av brannsakkyndige i rettssystemet, og rettens forståelse av branntekniske opplysninger.”

Noen punkter vi ønsker å belyse er:

- Krav til kompetanse hos brannsakkyndige
- Kvalitetssikring/godkjenning av brannsakkyndige
- Relevans av innholdet i uttalelsene
- Vurdering av hvordan branntekniske opplysninger blir behandlet i rettssystemet

Dette er blitt sendt til alle langmannsrettene og noen tilfeldig valgte tingretter. Vi ønsker å vite hvordan dere som dommere oppfatter branntekniske opplysninger og bruk av brannsakkyndige i rettsaker.

Det vil være til stor hjelp for oss vist du tar deg tid til å svare på spørsmålene under.

1. Hva er din erfaring ved bruk av brannsakkyndige (partssakkyndig) i sivile brannaker?
2. Rettens oppfattelse av branntekniske opplysninger?
 - Grad av sikkerhet etter sakkyndiges uttalelser?
3. Er det mye de samme personene som går igjen som brannsakkyndige?
 - Partiske?
4. Er det for mye irrelevant informasjon?
 - Er sakkyndige åpne for andre muligheter enn sin teori?
 - Finnes det noe form for kvalitetssikring av sakkyndige og deres uttalelser?

2. Sammendrag av dommer

Instans: Agder lagmannsrett – Dom.

Dato: 1995-11-13

Publisert: LA-1995-192

Stikkord (Lov): Forsikringsrett. Forsikringsavtaleloven § 4-9 og § 8-1.

Saksgang: Sandefjord byrett Nr: 94-00114
Agder lagmannsrett LA-1995-192A.
Anket til Høyesterett – HR-1996-00287K – anken nektet fremmet.

Parter: Ankende part: Unni Christensen (Prosessfullmektig: Advokat Ole Petter Breistøl).
Ankemotpart: UNI Storebrand Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Truls Nygaard)

Hva saken gjelder (sammendrag): Forsikringselskap avslo krav på oppgjør etter brann, idet det gjorde gjeldende at forsikringstilfellet var forsettlig fremkalt av forsikringstageren. Sistnevntes søksmål førte ikke fram, idet lagmannsrettens flertall (2-1) ikke fant noen annen rimelig forklaring på brannen enn at denne var forsettlig anstiftet av forsikringstageren. Mindretallet fant ikke å kunne se bort fra at det forelå annen årsak til brannen.

hvem anker: Unni Christensen

Saksøker har anført (Ankende part): Ansvarsfrihet for UNI er betinget av at det er en sterk sannsynlighetsovervekt for at Unni Christensen selv og forsettlig har anstiftet brannen, og det er UNI som har en streng bevisbyrde for så vidt. Det vises til Rt-1990-1086 og til Ot.prp. 88/89 side 89. Denne bevisbyrde er her ikke oppfylt.

bruk av brannsakkyndige – konsulent Erik Aaberg

hvilke bevis:

- Selvantennelse må på bakgrunn av bevisførsel anses for å være den mest sannsynlige brannårsak. Det ble oppbevart en flaske med herder i annekset, denne kan ha eksplodert eller på en annen måte blitt knust og kommet i kontakt med annet brennbart materiale. Fremlagt materiale om herderens farlige egenskaper, og konsulent Erik Aaberg vitneforklaring om det samme.
- Mens det utelukkes at feil på det elektriske anlegget har forårsaket brannen, gjenstår bar ild som mulig brannårsak. Det tas her sterk avstand fra hva byretten har kommet til for så vidt. Nemlig at Unni Christensen selv har satt fyr på annekset ved bruk av fyrstikker eller lighter og brennbar væske. Holdepunkter for en slik slutning has overhodet ikke, og slett ikke for at det var Unni Christensen som eventuelt handlet som her beskrevet.
- Selv om bar ild anses som en klart mindre sannsynlig brannårsak enn selvantennelse, kan det ikke sees bort fra bar ild som brannårsak. Da må det

imidlertid også stilles spørsmål om hvem som sto bak den åpne ild. Dette kan meget vel ha vært andre enn Unni Christensen.

Saksøkte har anført(Ankemotpart): Byrettens dom påstås stadfestet, idet den bygger på riktig rettsoppfatning og – anvendelse, samt rett bevisdømmelse.

Hva vektlegger parten:

- Som erkjent av Unni Christensen, må det ses bort fra feil på det elektriske anlegget som brannårsak. Da gjenstår bare to muligheter, selvantennelse eller åpen ild.
- Det må legges til grunn at brannen oppstod i gangen like innenfor anneksets utgangsdør der gulvet ble gjennombrant, ikke i kottet der brannskaden i gulvet var mindre, At det her skal ha oppstått selvantennelse er direkte usannsynlig. Selvantennelse anses utelukket.
- Holdepunkter for at andre enn Unni selv har tent på annekset finnes ikke.

Henvises det til tidligere dommer:

Rt-1990-688 og til Gulating lagmannsrett dom av 11. oktober 1985, sidene 80-81

Rettsens avgjørelse:

Henvises det til tidligere dommer:Rt-1985-211 flg., Rt-1987-657 flg. Og Rt-1990-1082 flg.

Rettsens vektlegging av bevis

- Lagmannsretten tar i likhet med tingretten utgangspunkt i at ansvarsfrihet for forsikringsselskapet er betinget av at det foreligger en sterk overvekt av sannsynlighet for at forsikringstageren forsettlig har fremkalt forsikringstilfellet, her brannen, samt av at det ikke foreligger noen annen rimelig forklaring på brannen.
- Bevisdømmelse må baseres på en helhetsvurdering av så vel branntekniske funn som av andre ytre forhold, eksempelvis forsikringstagerens opptreden før, under og etter brannen. I noen, men mindre grad må det også kunne sees hen til en troverdighetsvurdering av forsikringstageren ut fra dennes fremtreden i retten.
- Som partene er enig om, ser lagmannsretten bort fra feil på det elektriske anlegget som årsak til brannen. Det som gjenstår som mulige brannårsaker er da selvantennelse eller åpen ild, herunder ild oppstått som følge av uaktsom opptreden i forbindelse med røyking.
- Lagmannsretten finner at det med stor grad av sannsynlighet må ses bort fra at herdeflaskas innhold har forårsaket selvantennelse og dermed brannen. Noe annet som kunne medføre selvantennelse, er ikke påberopt og vites ikke å ha befunnet seg i annekset.
- Etter dette gjenstår bare bar ild som mulig brannårsak.
- Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet har kommet til:

- at det ikke finnes noen annen rimelig forklaring på brannen enn at denne er forsettelig anstiftet av Unni Christensen. At noen andre enn henne skulle ha tent på i annekset anses som helt usannsynlig.

Mindretallet har funnet:

- at det her ikke foreligger slik overvekt av sannsynlighet som etter praksis skal til for å fastslå at Unni Christensen selv og på forsettelig måte har anstiftet brannen.
- Mindretallet vil bemerke at det i sakene fra 1985, 1987 og 1990 som anses som retningsgivende for bevisvurdering og beviskrav i saker av denne art, ble det gjort funn som klart indikerte bevisst brannstiftelse. Slike bevis er ikke funnet i denne saken.

Forsikringstaker tapte i tingretten og lagmannsretten

Instans: Agder lagmannsrett

Dato: 1996-09-24

Publisert: LA-1995-521

Stikkord (Lov): Fal (1989) § 4-9

Saksgang: Kristiansand tingrett Nr. 94-00827 – Agder lagmannsrett LA-1995-521. Anke nektet fremmet for Høyesterett, se HR-1997-00163 K. Saksomkostningsavgjørelsen påkjært til Høyesteretts kjæremålsutvalg, HR-1997-00287 K. Kjæremålet forkastet.

Parter: Ankende part: Reidar Knutsen (Prosessfullmektig: Advokat Torstein Leipsland).

Ankemotpart: UNI Storebrand Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Terje)

Løyning).

Ankemotpart: Samvirke Skadeforsikring A/S (Prosessfullmektig: Advokat Geir S. Dahlskås).

Hva saken gjelder (sammendrag): Reidar Knutsen ble nektet utbetaling i tingretten pga misstanke om svik. I lagmannsretten ble han frifunnet, idet lagmannsretten ikke fant at forsikringsselskapene i tilstrekkelig grad hadde sannsynliggjort at forsikringstaker selv hadde fremkalt forsikringstilfellet.

Brannen ble etterforsket ved Søgne og Songdalen lensmannskontor. I mai 1995 ga Kristiansand politikammer melding til Knutsen om at brannsaken var henlagt etter bevisets stilling.

hvem anker: Reidar Knutsen. Bygningen var fullverdiforsikret i UNI Storebrand. Innboet var forsikret i Samvirket.

Saksøker har anført (Ankende part): Erstatningsutbetalingen kan bare nektes dersom det i kvalifisert grad foreligger sannsynlighetsovervekt for at Knutsen selv har tent på. Kravet ligger nær opp til påtalemyndighetenes bevisbyrde i straffesaker. Slik sannsynlighetsovervekt foreligger ikke. Anken retter seg mot tingrettens bevisbedømmelse.

Knutsen la ned slik påstand:

1. UNI og Samvirke tilpliktet å betale Reidar Knutsen erstatning for brannskade etter brann 14.07.1992 på eiendommen gnr.27 bnr.3 i Songdalen kommune
2. Samvirke og UNI tilpliktet in solidum å betale til Reidar Knutsen sakens omkostninger for tingretten og lagmannsretten.

Bruk av brannsakkyndige

- Etter dommen i tingretten foretok Knutsen sommeren 1996, med bistand fra blant annet brannteknisk konsulent sivilingeniør Thor Vesseltun, nye undersøkelser på branntomten. Herunder ble det gjort funn som gjør at saken for lagmannsretten står i en annen bevismessig stilling enn for byretten.
- Utredningsansvaret ligger på politi og forsikringsselskap. Ved mistanke om brannstiftelse fra forsikringsselskapets side må det foretas en grundig teknisk og taktisk etterforskning. Politiet og forsikringsselskapenes undersøkelser av branntomten er mangelfull. Ei heller er det gjort nok for å bringe på det rene om brannen kan tilskrives feil på det elektriske anlegget. Objektive funn på branntomten egnet til å sannsynliggjøre påstanden om at det er Knutsen som har antent brannen finnes ikke.

Vitne Ove Johansen – teori om tidsforløp for gjennombrenning.

Hvilke bevis:

- funn av lysbryter på tomten sommeren 1996 (Vesseltun) viser at lyset i uthuset må ha stått på idet brannen startet.
- Videre er funn av rester etter en skjøteledning, kontakt og klemme til batterilader klare indikasjoner på at et batteri stod til ladning. Byretten har således tatt feil når den har lagt til grunn at det ikke kan ha vært spenning i det elektriske anlegget i uthuset.
- Tordenværet dagen før brannen, hvorunder Knut Olav Knutsen (sønn) observerte at det ved en anledning stod ”stikkflamme” ut av en kontakt, kan ha ført til svekkelse av det elektriske anlegget som igjen har utløst brannen.
- Knutsen og datteren forlot eiendommen 17.30 for å hente sønnen. Vitner som hevder han forlot eiendommen 18.30 må ha tatt feil.
- Knutsen hadde ikke motiv for å tenne på eiendommen

Når blir det brukt brannsakkyndige (blir det brukt nye sakkyndige ved gjenopptagelse)

Vesseltun ble ikke brukt i tingretten

Saksøkte har anført (Ankemotpart): UNI Storebrand og Samvirke har lagt ned slik påstand:

1. Kristiansand byretts dom stadfestes.
2. Forsikringsselskapene tilkjennes saksomkostinger for lagmannsretten.

Bruk av brannsakkyndige

Tingretten: Konsulentene Anders Ree og Finn Henriksen engasjert av UNI for å bistå med undersøkelse av branntomten med sikte på å belyse mulig arnested og brannårsak.

”Det er ikke framkommet nye opplysninger som kan forklare en naturlig brannårsak. Etter vår mening skyldes brannen bruk av åpen ild.”

Hvordan framfører de sine argumenter

- Tre vitner har sett Knutsen forlate eiendommen 18.30.
- Dersom brannårsaken var feil på det elektriske anlegget, må Knutsen ha merket røyklukt idet han forlot eiendommen.
- Knutsen hevder i sin politiforklaring at det ikke var spenning i strømanlegget i fjøset. Opplysningene om at lyset stod på og at en batterilader skal ha vært tilkoplest er nye og fremkom først under lagmannsrettsbehandlingen.
- Ove Johansens teori samsvarer ikke med hva andre sakkyndige vitner har uttalt og lagmannsretten bør se bort i fra hans forklaring.
- Ikke noe krav i slike saker at forsikringstakeren må ha ”motiv”. Men Knutsen hadde anstrengt økonomi. Pantegjeld oversteg takst. Familien var ikke vel ansett av alle i bygdesamfunnet og barna noe utsatt for ”mobbing”.

Rettsens avgjørelse:

Rettsens vektlegging av bevis

- På grunnlag av nye bevis framlagt i ankesaken er lagmannsretten, under tvil, kommet til at sterk sannsynlighetsovervekt ikke finnes.
- Tingretten la til grunn at det ikke var spenning på det elektriske anlegget i uthuset (hvor brannen startet). Dette er muligens ikke riktig. Funn på branntomta sommeren 1996 av en utbrent lysbryter som med stor sannsynlighet stammer fra det fastmonterte anlegget i uthuset, indikerer at lyset i taket var tent idet brannen brøt ut. Bryteren har stått i ”på”-stilling da brannen startet. Legger også vekt på at sønnen Knut Olav Knutsen slo på lyset i uthuset 06.15 om morgenen da han hentet sykkelen sin der.
- Legger også vekt på at Knut Olav så stikkflammer under tordenvær, kan derfor ikke se bort i fra feil i det elektriske anlegget som kan være utløsende årsak til brannen.
- Det er ikke gjort funn på brannstedet egnet til å underbygge anførsel om at Knutsen har forårsaket brannen.
- Tidspunktet han dro fra eiendommen er noe usikkert.
- Slik saken er opplyst, er det forhold som kan tyde på at Knutsen kan ha anstiftet brannen, men disse forhold er ikke tilstrekkelig tungtveiende og entydige til helt å kunne bære selskapenes konklusjon. Knutsen må gis medhold.

Forsikringstaker ble nektet utbetalig i tingretten, men frifunnet i lagmannsretten

ble

Instans: Gulating lagmannsrett

Dato: 2003-05-09

Publisert: LG-2001-01185

Stikkord (Lov): Forsikringsrett. Bevisvurdering. FAL § 4-9

Saksgang: Nordfjord tingrett 00-00381 – Gulating lagmannsrett LG-2001-01185

Parter: Ankende part: A (Advokat Robert Robertsen, Oslo)
Motpart: IF Skadeforsikring NUF (Advokat Wenche Undli, Oslo)

Hva saken gjelder (sammendrag): Brann i motorvogn. Forsikringsselskapet hevdet forsikringstaker selv forsettlig hadde forårsaket forsikringstilfellet og nektet utbetaling a erstatning. Lagmannsretten fant ikke at det forelå sterk grad av sannsynlighet for at brannlidte selv hadde fremkalt forsikringstilfellet og tilkjente erstatning. Dissens.

hvem anker: A med Advokat Robert Robertsen

Saksøker har anført (Ankende part): har i det vesentligste anført at A er berettiget til erstatning fordi brannen hadde en naturlig årsak. I den grad man ikke finner årsaken til brannen, skal dett gå ut over forsikringsselskapet. Om det strenge kravet til bevisovervekt, vises til dom inntatt i Rt-1996-1635.

- **bruk av brannsakkyndige** – 7 sakkyndige vitner i lagmannsretten Engasjert av ankende part: Øyvind Thorkildsen, pensjonert politiførstebetjent. Thor Wessel Vesseltun, brannteknisk og el. tekn. konsulent. Robert Nilsen, professor i elektronikk ved NTNU.

Hva vektlegger parten:

- A har ikke motiv – bra inntekt – forsikringstaker i selskapet siden 1973 ganske skadefri. –opplyste om relevante forhold med bilen som at bilen fikk nytt speedometer i 1996, tellerverket startet da på null.
- Politiet la uriktig til grunne at det kunne være trikset med speedometeret og at A hadde økonomiske problem
- Forsikringsselskapet mener A har helt ut bensin i bilens kupé og motorrom og deretter satt kannen i kupeen igjen og tent på. Kravet til bevis er ikke oppfylt i denne saken. Det foreligger etterforskningsfeil både fra politiet og selskapet i denne saken. Jerrykannen som var i bilen er ikke sikret. Heller er ikke er dynamo og en ledningsbunt fra bilen sikret. Den manglende sikring skaper en rimelig tvil som må komme A til gode.

- Det finnes et rimelig sannsynlig scenario for brannstarten; enten at en slange for diesel har hoppet av og dieselen har begynt å brenne, eller at brannen skyldes en elektrisk feil.
- Det kan ha vært elektrisk feil i vindusspyleranlegget som var forsynt med elektrisk oppvarming.
- Det er på det rene at det i bilen var en bensinkanne fylt med ca 20 l bensin. A har gitt en plausibel forklaring på hvorfor kannen var der.

Saksøkte har anført (Ankemotpart): IF Skadeforsikring har anført at tingrettens dom er riktig og må stadfestes. Selskapet har oppfylt det strenge beviskrav som gjelder i saker om forsikringssvik slik dette kravet er formulert gjennom rettspraksis. Det må legges til grunn at den forsikrede bilen ble påtent og at ingen andre enn A kan ha gjort dette. En naturlig brannårsak kan utelukkes av flere grunner.

- **bruk av brannsakkyndige** – Rettsoppnevnt Morten L. Alsaker. Engasjert av ankemotpart: Magne Hjalmar Weum, senior ingeniør, Teknologisk institutt. Arne Willy Berg, konsulent. Kjell Schmidt Pedersen, leder Norges Branntekniske laboratorium. Svein Olav Prestmo, seniorrådgiver, Det norske Veritas.

Hva vektlegger parten:

- Tidsforløpet er den viktigste årsaken. A sin angivelse av tidspunkt for brannstart og det han har forklart at han observerte, må sammenholdes med tidspunktet for når brannen ble varslet, brannvesenets observasjoner og når den ble slukket. Dersom As forklaring legges til grunn, er tidsforløpet for kort for at bilen og dekkene kunne ha blitt utbrent på den kort tiden fra brannen startet og til den ble slukket. Ved naturlig brann ville ikke utviklingen ha vært eksplosiv med brann i begge sider av motorrommet med en gang og med dekk som var fullt utbrent 30 min etter at brannvesenet ble varslet.
- Brannbildet er også uforenelig med en naturlig brann.
- A har anført ulike mulige brannårsaker. Dersom elektrisk feil hadde vært brannårsak, ville det ha vært lukt og røykutvikling forut for As observasjon av diesellukt og flammer.
- Fravær av lukt og røyk forut for at A oppdaget at det brenner, og at det da brenner på begge sider av motorrommet, utelukker naturlig brannårsak.
- Jerrykannen som stod i bilens kupe, inneholdt bensin og bli varmeutsatt under brannen. Til tross for varmepåkjenningen bulet den ikke ut. Det ville den ha gjort om den var tett. Det var ikke spor av pakningsrester på kannen, hvilket er i motstrid til forklaringen fra A. Alene det at kannen har stått i kupeen uten pakning, er tilstrekkelig til å vise at A forsettlig har anstiftet brannen.
- Det sannsynlige scenario er at A har helt bensin i motorrommet, herunder i bilens tank for spylervæske og i bilens kupe og deretter tent på. Brannens utvikling er godt forenelig med at bensin er benyttet.

Rettsens avgjørelse:

For lagmannsretten er det fremkommet en del nye bevis; særlig i form av sakkyndiguttalelser og tekniske opplysninger.

Rettsens vektlegging av bevis –

- Lagmannsretten har delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet: finner ikke at det foreligger sterk grad av sannsynlighet for at A har fremkalt forsikringstilfellet.

- Innledende etterforskning skjedde på en uheldig og lite betryggende måte. Det synes påfallende at politiet, uten at A informeres, henvender seg til forsikringsselskapet med anmodning om etterforskningsbistand.
- Det er bemerkelsesverdig at selskapet etter at de hadde nektet å betle forsikring for bilen, sendte den for vraking. Bilen tilhørte fortsatt A.
- Flertallet finner at selskapet har opptrådt nonchalant i forhold til brannlidte og innledningsvis i forhold til etterforskningen. Dette svekker verdien av de tekniske undersøkelsene som ble foretatt innledningsvis.
- Etterforskningen av saken har etterlatt usikkerhet om flere forhold, delvis som følge av at gjenstander er kommet bort, uten at dette kan lastes A. Den tvil som dette skaper med hensyn til faktum, gjør at A må gis medhold i sitt krav.
- De sakkyndige vitnene Vesseltun og Thorkildsen har pekt på at dersom jerrykannen ble utsatt for varmpåvirkning ovenfra, kunne kannens topp bli ødelagt før hele kannen ble varmpåvirket. Dette kan ha gjort at den ikke lenger var tett og hindret trykkoppbygging i kannen som ellers ville ført til utbuling av den. Kannen er kommet bort etter at politiet tok hånd om den.
- De sakkyndige vitnene Vesseltun, Thorkildsen og Nilsen har pekt på at elektrisk feil kan være brannårsak. Rettsoppnevnt sakkyndig Morten Alsaker har vist til området fremme til høyre i bilens motorrom som sannsynlig arnested. Det er kommet bort flere ledninger, formelig som følge av transport av den utbrente bilen. Konsekvensen er at det ikke har vært mulig verken for A eller andre å avklare hvorvidt det har forekommet feil i disse deler/komponenter som har ledet til brannen. Den usikkerheten som derved er oppstått, må gå ut over selskapet og ikke A.
- Det er ikke andre holdepunkter for at A har forklart seg uriktig annet enn den uenighet som foreligger mellom ham og enkelte av de sakkyndige som tolker brannbildet i hans disfavør.
- Flertallet finner at anken har ført frem og at A er berettiget til forsikningsoppgjør fra selskapet.

Mindretallet: er kommet til samme resultat som tingretten, og kan i hovedsak slutte seg til de vurderinger som tingretten har gjort. Brannforløpet og særlig tidsrommet tilsier at brannen var påsatt. Mindretallet finner at A selv har fremkalt forsikringstilfellet.

- Mindretallet finner at tidsforløpet utelukker en naturlig brannårsak, og finner at de observasjoner A hevder å ha gjort, ikke er forenelig med en naturlig brannutvikling.
- Mindretallet viser til uttalelser fra rettsoppnevnte Morten Alsaker om at han utelukker antennelse så lenge bilen gikk på tomgang, og at diesel som brenner gir en massiv, kullsort røyk. Dersom diesel ikke brant før kjøringen startet, er det ikke mulig at det etter en kjøredistanse på 20-30 meter og i tid under ½ minutt, kunne brenne med en slik intensitet at flammer var synlig ved begge hjulbuer og at dekkene tok fyr like etter.

- Det er anført at elektrisk feil kan være brannårsak. Mindretallet legger til grunn opplysningene fra de sakkyndige vitnene Berg, Weum og Schmidt Pedersen om at varmeutvikling og brann i elektriske ledninger, er ledsaget av en stikkende lukt. Mindretallets oppfattning tilsier at man helt kan se bort fra dette som en naturlig brannårsak.
- Mindretallet finner ikke holdepunkter for at det har oppstått en elektrisk feil som har resultert i lysbue som har medført nedsmelting og brann. Etter uttalelser fra sakkyndige vitner, Robert Nilsen og Berg, anser mindretallet smelteskadene for å være følgeskader av brannen.
- Mindretallet finner heller ikke at det er mulighet for at brannen kan være resultat av diesellekkasje. Etter forsøk fra rettsoppnevnte sakkyndige, Alsaker, forekommer dette som svært lite sannsynlig.
- Mindretallet finner det bevismessig godt gjort at brannen er forsettelig antent ved at A har helt bensin fra den medbrakte jerrykannen i bilens motorrom og deretter tent på. Bare dette er forenelig med den raske brannutviklingen som resulterte i at bilen ble helt utbrent på den korte tiden som gikk fra brannen ble varslet og til den var endelig slukket.
- Alsaker har i sin rapport konkludert med at brannen mest nærliggende er forårsaket av tilførsel av brannbar væske til arnestedsområdet og nevner at det ”fortrinnsvis kan ha vært autodiesel som er bilens drivstoff” som var naturlig til stede. Andre brennbare væsker måtte i tilfellet blitt forsettelig tilført. Han har nevnt at i denne saken var bensin aktuelt.
- Mindretallet finner også bevist at bensin er helt i bilens kupé. Materialene i kupeen er gjennomgående vanskelig antenkelige.
- Mindretallet finner ikke at bensin fra jerrykannen, som stod foran forsetet, kan ha blitt oppvarmet slik at kokende bensin har sprutet ut i bilen, slik ankende part har hevdet. Viser til rapport at fra SINTEF, ved Stensaas og Schmidt Pedersen, konkluderte med at man ikke kunne utelukke at en jerrykanne full av bensin kunne lekke ut og brenne opp i løpet av tiden bilen brente, men at verken kannes fasong (manglende utbuling) eller brannskadene i kupeen var forenlig med dette. Viser til forklaring fra Prestmo fra Veritas som redegjorde for at en pakning inneholder karbon, og at karbonet ikke er brennbart.

Bileier tapte i tingretten. Saken endret utfall i lagmannsretten. Det er her hentet inn mye sakkyndig hjelp til lagmannsretten.

Instans: Høyesterett

Dato: 1996-12-02

Publisert: Rt-1996-1635 (489-96)

Stikkord (Lov): Forsikringsrett. Brannforsikring. Saksomkostninger.

Saksgang: Kristiansand byrett nr. 91-01859 – Agder langmannsrett LA-1993-00057 A – Høyesterett HR-1996-00082 B, nr 102/1994. Begjært gjenopptatt, henvist til

hovedforhandling, jf HR-1998-00247 K (Rt-1998-831).
Erstatning tilkjent; HR-1998-00068 B

Parter: 1) A 2) B (Advokat Robert Robertsen) mot 1) UNI Storebrand
Skadeforsikring AS 2) Samvirke Skadeforsikring AS (Advokat Wenche Undli – til
prøve)

Hva saken gjelder (sammendrag): Etter brann i bolighus ble huseieren mistenkt og siktet for selv å ha påsatt brannen, blant annet på bakgrunn av funn av white spirit i huset etter brannen. Straffesaken ble senere henlagt etter bevisets stilling. Forsikringsselskapene nektet å betale brannerstatning og bygde på at huseieren forsettlig hadde fremkalt brannen, jfr. Forsikringsavtaleloven av 1930 § 18 første ledd, jfr. § 19 tredje ledd. Huseieren tapte i alle instanser. Konkret bevisvurdering. Selskapene ble tilkjent saksomkostninger for høyesterett med kr. 1 403 880,-. Beløpet må sees på bakgrunn av det meget betydelige omfang saken har hatt for høyesterett med ca. 50 dagers bevisopptak og prosedyre over to uker.

hvem anker: A og B (ektepater Byklum)

Saksøker har anført (Ankende part): Forsikringsselskapene har etter praksis en meget streng bevisbyrde i denne type saker. Å avskjære forsikredes rett til erstatning i et tilfelle som dette, forutsetter sikre bevis bygget på grundige brann- og elektrotekniske undersøkelser som kvalitativt er til å stole på. Under ingen omstendigheter er kravet til bevis oppfylt i denne saken.

Hva vektlegger parten:

- Saken kom skjevent ut allerede ved politiets etterforskning – antok påsatt brann – mangelfull etterforskning. Bare deler av det elektriske anlegget i stuen ble undersøkt – av en uten relevant elektroteknisk fagkyndighet.
- Bevismateriale ble heller ikke sikret, og det har derfor i ettertid ikke vært mulig å foreta de nødvendige undersøkelser.
- A fikk ansvar for å bevise sin uskyld, altså en slags omvendt bevisbyrde. Selskapenes behandling av ektepater A og B – vel vitende om deres vanskelige økonomi etter brannen og ubalansen i partenes ressurser når det gjelder tilgang til brannfaglig kyndighet – har vært kritikkverdig og reiser alvorlige rettsikkerhetsproblemer.
- Også de tidligere retters behandling av saken har vært mangelfull.

Hvilke bevis:

- Den mest sannsynlige årsaken til brannen er feil i en såkalt «padde» - en elektrisk fordelerkontakt montert på en plate, eller i ledningene til og fra den.
- Feil i koblingsboks i østre gang i boligen kan også være årsak, selv om dette mer sannsynlig er et sekundært arnested.
- Man kan heller ikke utelukke andre naturlige årsaker.
- «Padda» og tilførselsledningen var gammelt elektrisk utstyr som erfaringsmessig er svært utsatt. Møbler og tekstiler som var lett antennelig var stablet i østre gang ved portalen til stuen. De ble sterkt påkjent av brannen.
- Innbrenningene i øvre del av portalen viser at brannen har stått rett inn i stuen, og at det har vært trekk.

- Det finnes intet bevis for av A har tent på huset med white spirit. At det befant seg en kanne med white spirit i stuen har sin naturlige forklaring. Dersom A hadde helt white spirit utover gulvet i stue og tent på, ville papiret og platen på gulvet under der byggelampen ble funnet, ha brent opp og skadet gulvet. Dette viser at brannen ikke kan ha oppstått slik. Byggelampen må ha falt ned under brannen og blitt liggende oppå en eller flere av takplatene som allerede var falt ned.
- Den white spirit som ble funnet på gulvet i stuen etter slukningen, var en følge av brannen. Under brannen har white spiritkannen smeltet og væsken rent ut. Innbrenningene i stuegulvet skyldes bygningsplasten som var lagt ut for å beskytte gulvet.
- Det foreligger ikke noe motiv.
- Selskapenes påstand om at A har endret sin forklaring under sakens gang bestrides. På enkelte punkter har A supplert sin forklaring etter å være kommet over sin sjokktilstand umiddelbart etter brannen.

Saksøkte har anført (Ankemotpart): Forsikringsselskapene har gjort gjeldende at lagmannsrettens dom er riktig og må stadfestes. Selskapene har oppfylt beviskravene slik de er utviklet i rettspraksis.

Hva vektlegger parten

- A har selv anstiftet brannen ved å ha helt white spirit utover stuegulvet og så tent på. De spor brannen har avsatt, kan bare skyldes brennende væske og er ikke forenelig med andre årsaker.
- A fremstår ikke som troverdig. Han har endret/foretatt tilpasninger til sin forklaring.
- Det er påfallende at det i det hele tatt befant seg white spirit i stuen.
- Det er usannsynlig at byggelampen har falt ned under brannen som følge av taknedfall. Politiet konstaterte ikke taknedfall under lampen, og taket over der lampen lå var lite skadet. White spirit fra kannen kan heller ikke ha rent så langt som inn under lampen under brannen.
- Det avgjørende bevis i saken er de store sammenhengende og avgrensede innbrenningene i stuegulvet, som må skyldes white spirit. Viser til sakkyndige for de tidligere retter, Olav Høyland, og har fremhevet hans spesialkompetanse på denne type branner.
- Det såkalte «sofasenariet» må av flere grunner utelukkes.
- Videre er det usannsynlig at det var feil ved den elektriske fordelerkontakten eller ledningene.
- Når det gjelder de nye sakkyndige, gjør selskapene det gjeldende at de har et dårligere grunnlag for å vurdere saken enn de som har fulgt saken fra starten, og deres konklusjoner bygger på forutsetninger som ikke kan ha vært til stede.
- Mulig motiv er anstrengt økonomi.
- Til de ankende parters kritikk av selskapenes behandling av saken er pekt på at storebrand foretok befaring før avslaget, og at A har fått de samtaler han har ønsket med selskapenes representanter.

Rettsens avgjørelse:

For tidligere retter var daværende overingeniør Olav Høyland og brannteknisk rådgiver, sivilingeniør Trygve Conradi oppnevnt som sakkyndige

For høyesterett er det oppnevnt to nye sakkyndige. Spesialingeniør Bjørn Palmer Hanssen er oppnevnt som elektroteknisk sakkyndig og brannsjef Guttorm Liebe som brannteknisk sakkyndig.

Begge har avgitt skriftlige erklæringer. De har dessuten fulgt hele ankeforhandlingen og utdypet og supplert sine synspunkter.

Det er holdt omfattende bevisopptak for Høyesterett med avhør av A og B og til sammen 27 vitner, herunder de sakkyndige for de tidligere retter og en rekke andre sakkyndig vitner. Av vitnene er 17 nye for høyesterett.

Rettsens vektlegging av bevis:

- Hovedtrekkene i brannforløpet og forholdene på brannstedet fremgår av byrettens og lagmannsrettens domsgrunner. Bevismaterialet for høyesterett gir ikke noe endret bilde av dette.
- Slik saken står for høyesterett, må den nåværende vurdering av årsaksspørsmålet knyttes til to alternative hendelsesforløp. Enten forsettlig antennelse ved bruk av white spirit – eller feil i den fordelerkontakt«padde» som skal ha hengt over en sofa i portalen mellom stuen og østre gang, eventuelt i tilførselsledningen eller støpsel samme sted med brannutvikling i sofaen – det såkalte «sofasenariet».
- Den elektroteknisk sakkyndige for høyesterett, Bjørn Palmer Hanssen, har gitt uttrykk for at en elektrisk feil i fordelerkontakten, nærmere bestemt i støpslet eller stikkkontakten, eller i ledningene ved kontakten, kan ha ført til stikkflammer eller gnistsprut bakover mot sofaen. Videre har den branntekniske sakkyndige, Guttorm Liebe, ansett «sofasenariet» som rimelig sannsynlig under forutsetning av antennelse av de tekstiler som lå over sofaen. Han mener innbrenningene i stuegulvet kan ha oppstått ved forbrenning av plastfolie som lå på gulvet.
- Funnet av white spirit under lampen er forenelig med brannstiftelsesalternativet. At brannen ikke er antent av lampen, må anses helt på det rene. Alle sakkyndige synes å være enige om at brannen kan ha startet ved påtenning av white spirit som var helt utover, og det er ikke noe i bevismaterialet som taler mot et slik hendelsesforløp.
- De sakkyndige for de tidligere retter har antatt at innbrenningene i gulvet ut i fra omfang og avgrensninger bare kan forklares med at brannbar væske var helt ut før brannen. Olav høyland har foretatt forsøk – utendørs – og forklart at plast ikke vil lage slike innbrenninger som white spirit. Guttorm Liebe har gjort forsøk i container – hvor du får strålevarme ovenifra – ble plasten ytterligere oppvarmet og brant omtrent som white spirit. Det ble innbrenninger lik i As bolig.
- Hvorvidt observasjonene fra Liebes forsøk kan overføres direkte til brannen i As bolighus, er vanskelig å bedømme. Det synes imidlertid mest sannsynlig at de kraftige innbrenningene ikke er skapt ved forbrenning utelukkende av den meget tynne plastfolien.
- Tekstilene over sofaen var sotete og brent. At man i det hele tatt kunne kjenne igjen tekstiler over sofaen, harmonerer dårlig med «sofasenariet»
- politidokumentene og Hommes forklaring trekker i retning av at den delen av ledningen som lå over sofaen må ha vært relativt lite skadet. Dette vil i så fall utelukke «sofasenariet».
- «sofasenariet» forutsetter videre at det har oppstått en elektrisk feil som har ført til antennelse akkurat på det aktuelle tidspunktet. Som nevnt har Homme undersøkt

- ledningene uten å finne tegn til at det hadde oppstått serielysbue eller kortslutning. Antennelse ved feil i ledning synes derfor lite sannsynlig.
- Etter uttalelser fra sakkyndige, Palmer Hanssen, kan det ha vært feil som Homme ikke oppdaget. Det kan således ikke helt utelukkes at gardinene er blitt antent ved en elektrisk feil, men sannsynligheten er liten.
 - A hevder han lukket ytterdøren da han oppdaget brannen. Dersom det bare var åpent ut gjennom kjøkken og bislag, kan det ikke ha oppstått slike trekkforhold som den angivelige brannutviklingen forutsetter.
 - Det kan slik jeg (dommeren) ser det, ikke med absolutt sikkerhet utelukkes at brannen har startet i sofaen som følge av elektrisk feil. Det er imidlertid en rekke forutsetninger som da alle må ha vært til stede. Hver for seg er disse forutsetninger usikre og til dels meget usikre. Det dreier seg i tilfelle om et så spesielt hendelsesforløp at det samlet sett vanskelig kan sees som mer enn en teoretisk mulighet.
 - A har endret forklaring etter hvert – dette svekker hans troverdighet.

Etter en vurdering av alle bevis som foreligger finner jeg at det ikke kan være rimelig om at A har anstiftet brannen.

**Tingretten, lagmannsretten og høyesterett kom til samme dom.
Forsikringselskapene vant.**

Instans: Høyesterett

Dato: 1998-10-27

Publisert: Rt-1998-1549(401-98)

Stikkord (Lov): Forsikringsrett. Sivilprosess. Brannforsikring. Gjenopptagelse. Saksomkostninger.

Saksgang: Agder langmannsrett LA-1993-00057 A – Høyesterett HR-1996-00082 B (Rt-1996-1635) – Høyesterett HR-1998-00068 B, nr 89/1997

Parter: (Advokat Robert Robertsen) mot Storebrand Skadeforsikring AS og Samvirke Skadeforsikring AS (Advokat Wenche Undli)

Hva saken gjelder (sammendrag): Da det var fremskaffet nye bevis, jfr. Tvistemålsloven § 407 nr. 6, ble brannforsikrings sak tillatt gjenopptatt, jfr. Tidligere avgjørelse i Rt-1996-1635. De nye bevis var endrende uttalelser fra den ene av de branntekniske sakkyndige. Høyesterett fant at dersom de nye omstendighetene hadde vært kjent for Høyesterett da saken ble tatt opp til dom i 1996, måtte retten nødvendigvis ha kommet til et annet resultat. Ny realitetsdom ble avsagt, jfr. bevisterskelen i forsikringsavtaleloven av 1930, § 18. -saksomkostningene ble nedsatt i forhold til omkostningsoppgaven, jfr. Tvistemålsloven § 176 om nødvendige omkostninger.

Hvem anker: Oddmund Byklum og Elin Byklum

Saksøker har anført (Ankende part): Avgjørelsen fra 1996 er åpenbart uriktige De nye kjensgjerninger og bevis som nå foreligger, ville – hver for seg og samlet – nødvendigvis ha ført til en annen avgjørelse enn den Høyesterett traff ved sin dom 2. desember 1996. Saken må derfor gjenopptas.

bruk av brannsakkyndige: samme som fra tidligere, men også i alle fall en ny.

Hvilke bevis:

- De nye kjensgjerninger og bevis består i det alt vesentligste av nye uttalelser fra de sakkyndige. - forbedret fotomateriale som er fremskaffet ved en ny digital fotografisk metode som har gjort det mulig å tydeliggjøre detaljene i fotomaterialet.
- Forsøk av Guttorm Liebe viser at innbrenningsmerkene på gulvet i Byklums stue kan skyldes brennende polyetylen plast, og at selv meget tynn plastfolie vil lage innbrenningsmerker tilsvarende de som kommer av white spirit.
- Den nye analysen av fotomaterialet viser at byggelampen – som var plassert i en bøtte med sand – ble revet ned av nedfallende takplater under brannen og ble liggende oppå takplater som allerede hadde falt ned.
- Nye sakkyndige uttalelser om og nye fotografier av brannmerkene i gulvet i østre gang viser at tresetersdelen av hjørnesofaen må ha vært oppstilt på høykant i gangen ved/inntil portalen mot stuen. Den tidligere usikkerheten med hensyn til sofaens eksakte plassering, må anses gjendrevet ved de nye bevis som nå foreligger.
- Elektroteknisk sakkyndige Palmer Hanssen har i sin uttalelse til Høyesterett 27. juni 1998 konkludert med at det er «elektrisk feil» i patta med flammeutvikling som må anses som overveiende sannsynlig brannårsak. -bygger på forbedret fotomateriale og at Hanssen nå har hatt en padde lik den som fantes hos Byklum til undersøkelse og vurdering.
- Sakkyndige, tidligere førstebetjent Øyvind Thorkildsen har påvist primærbrannvifte i gangen som bekrefter at brannen startet i det provisoriske elektriske opplegget plassert over sofaen østre gang.
- Oddmund Byklum er troverdig. Det bestrides at han skulle hatt noe motiv – av økonomisk eller noen annen art - for å tenne på sitt eget hjem.

Saksøkte har anført (Ankemotpart): Storebrand og Samvirke har i hovedsak anført at det ikke er fremlagt nye kjensgjerninger eller bevis som åpenbart kan føre til et annet resultat enn det Høyesterett kom til i dommen av 2. desember 1996. Betingelsene for naturlig brann er ikke til stede i denne saken.

Hva vektlegger parten:

- De sakkyndige erklæringer som Byklum har lagt frem, inneholder i det alt vesentligste kritikk av Høyesteretts dom. Slike erklæringer kan ikke utgjøre nye bevis. For å gi grunnlag for en gjenopptagelse må en sakkyndig erklæring inneholde noe nytt.
- Guttorm Liebes forsøk med polyetylen plast i en komfyr tilfører ikke saken noe nytt. Sakkyndig vitne Høyland bestrider at tynn polyetylen plast under oppvarming av strålevarme ovenifra vil kunne gi innbrenninger tilsvarende de som ble funnet på stuegulvet hos Byklum.

- Det har heller ikke noe betydning for sakens utfall på hvilket tidspunkt byggelampen havnet på gulvet.
- De undersøkelser som politibetjent Homme foretok etter brannen av det provisoriske elektriske opplegget til byggelampen – padda med ledninger – førte til at dette ble «sjekket ut» av saken som mulig brannårsak. Selskapet bestrider at det er lagt frem fotografisk materiale vedrørende padda og øvrige deler av det provisoriske elektriske anlegget som skulle gi Palmer Hanssen grunnlag for en annen konklusjon enn den han trakk i 1996.
- Det er ikke fremlagt nytt materiale som bekrefter sofaens plassering i østre gang.
- Brannviften i østre gang som påberopes som nytt bevis, har vært vurdert av sakkyndige tidligere i saken, og utgjør ikke noe nytt bevis.
- Selskapet mener fremdeles at det er grunnlag for at Byklum ikke er troverdig.
- Det foreligger ikke nye bevis i saken.

Rettsens avgjørelse:

- Etter gjennomgåelse gjenstår som nye bevis i saken uttalelser fra Guttorm Liebe om at brann i polyetylen plast kan ha forårsaket innbrenningsmerkene i stuegulvet, og om at takplatene falt ned før byggelampen og at den under brannen har ligget oppå takets plater, samt den sakkyndige erklæring fra Palmer Hanssen.
- Disse nye bevisene sett i sammenheng fører til at det for meg (dommer) fremstår som åpenbart at retten i 1996 ville ha kommet til et annet resultat. Saken må derfor gjenopptas.
- Jeg (dommer) tilføyer at det heller ikke etter prosedyren for Høyesterett i 1998 med særlig sikkerhet er mulig å fastslå hva som er årsaken til brannen i Byklums hus. Det saken imidlertid gjelder, er om Byklum har tapt sin rett til forsikringsutbetaling. Det sterke beviskrav som gjelder etter forsikringsavtaleloven av 1930 § 18, kan ikke lenger anses som oppfylt, og det er ikke hjemmel for selskapene til å avskjære forsikringstakerens rett til ytelser i samsvar med de forliggende poliser.
- Begjæringen om gjenopptagelse har ført frem. Når saken gjenopptas, må ny dom avsies. Byklum må etter dette tilkjennes nødvendige saksomkostninger for alle instanser, jf tvisteloven § 180 annet ledd, jf § 176 første ledd.

Byklum tapte i tingretten, lagmannsretten, og høyesterett, men fikk saken gjenopptatt i høyesterett og vant med masse hjelp fra sakkyndige.

Instans: Hålogaland lagmannsrett

Dato: 1999-07-29

Publisert: LH-1998-00740

Stikkord (Lov): Forsikringsrett. Forsikringsavtaleloven § 4-9 første ledd, tvisteloven § 180 første ledd

Saksang: Nord-Troms herredsrett nr. 97-1535 A.
Hålogaland lagmannsrett LH-1998-00740 A. Anket til Høyesterett nektet fremmet,
HR-2000-00089K.

Parter: Ankende part: Storebrand Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Wenche Undli)

Ankemotpart:vertshus (Prosessfullmektig: Advokat Kjell Inge Ambjørndalen).

Hva saken gjelder (sammendrag): Spørsmål om en brann i et overnattings- og bevertningssted var påsatt eller ikke. Omfattende gjennomgang både av de tekniske muligheter for ikke påsatt brann og de ledsagende omstendigheter som kan kaste lys over spørsmålet. Bevisbyrden for påsatt brann under tvil ikke ansett oppfylt. Tvilen bidro til at saksomkostninger ikke ble tilkjent verken for herreds- eller lagmannsretten.

hvem anker: Storebrand Skadeforsikring

Saksøker har anført (Ankende part): Storebrand vil fririnnes og tilkjennes omkostninger for lagmannsretten og tingretten.

- **bruk av brannsakkyndige** – Troms politikammer satte i gang rutinemessig etterforskning allerede samme dag. Det ble etter hvert gjennomført en omfattende etterforskning, herunder ved bruk av eksterne sakkyndige.
- I lagmannsretten ble det brukt to rettsoppnevnte sakkyndige – disse var også med i tingretten. Det var varabrannsjef Oleiv Hoel ved Oslo Brannvesen og spesialingeniør ved Viken Energi, Bjørn Knudsen.

Hva vektlegger parten:

- Arnestedet var inne ved veggen i ”gamlepuben”. Det er tydelig arrangert en haug med gamle kassaruller plassert under en stol inntil veggen. Det henvises til sakkyndige vurderinger fra Kåre Bye og Reidar Nilsen, samt rapporter fra Norsk Brannteknisk Laboratorium, SINTEF og forklaring fra dets direktør, Kjell Schmidt-Pedersen.
- Rullene kan ikke ha tatt fyr på annen måte enn tilførsel av bar ild.
- Ut fra tekniske vurderinger er det ikke mulig at spotlight oppå en trebenk skal ha antent kassarullene. Verken ved teknisk feil eller overoppheting. Spotlightene må i tilfellet ha blitt tildekket bevisst med det formål å antenne brannen.
- At brannen er påsatt underbygges også av at døren øverst i trappen opp til første etasje må ha vært åpen, slik at brannen kunne spre seg. En åpen dør vil normalt utløse tyverialarmen, men denne utløste ikke og må ha vært koblet ut som ledd i gjennomføringen i brannstiftelsen.
- B sier han har brukt en nødutgang uten å låse etter seg, men denne var låst da brannvesenet ankom.
- B ble så røykskadet at han måtte tilbringe et døgn på sykehus. Disse røykskadene kan ikke B ha fått i hoteldelen hvor han sier han oppholdt seg. Han må nødvendigvis ha oppholdt seg i serveringsdelen, hvor brannen pågikk. Disse forhold viser at B ikke forklarer seg sannferdig.

hvordan framfører de sine argumenter – skriftlige erklæringer fra sakkyndige

Saksøkte har anført (Ankemotpart):

- Brannen er ikke påsatt. Den må ha startet ved et hendelig uhell.
- Et eller annet er blitt liggende inntil eller for nær spotlightene. Rester av et eller annet fibermateriale er funnet like ved lampen. Det antente stoffet kan ha falt ned og spredt flammen til kassarullene. Eller at spotlighten har tatt fyr og brennende plast har dryppet og spredt brannen
- Alternativt kan brannen ha startet ved ufullstendig kortslutning og påfølgende avbrenning av tilførselsledning fra en elektrisk kontakt i veggen til spotlighten.
- A sin samboer var høygravid og han ville ikke ha utsatt henne for en brann.
- Døren øverst i trappen har vært lukket, men har åpnet seg som følge av trykk fra brannen.
- Det var tilstrekkelig røykutvikling i hotelldelen til at B kunne blitt røykskadet
- Den låste døren var ikke låst, bare treg å få opp

hvilke bevis: Det ble foretatt befarings, vist videofilmer av diverse branntekniske forsøk.

Når blir det brukt brannsakkyndige (blir det brukt nye sakkyndige ved gjenopptagelse): lagmannsretten ble det brukt 7 sakkyndige vitner

hvordan framfører de sine argumenter – skriftlige rapporter i tillegg til sine forklaringer i lagmannsretten.

Rettsens avgjørelse:

Rettsens vektlegging av bevis

- Det vises til det som er sagt i Rt-1990-1549 s1562: Det må kreves en overvekt av sannsynlighet for svik so ligger klart over simpel overvekt. Det må for øvrig heller ikke kreves en så sterk bevisovervekt at det i praksis nærmest utelukker anvendelsen av bestemmelsen, jfr. Rt-1990-1082.
- Lagmannsretten bygger sin avgjørelse av saken på det krav til bevis som ovenfor er formulert.
- Partene er enig om at brannen startet i ”gammelpuben”. Det avgjørende for saken er hvordan brannen startet.

I vurdering av sakens beviser og i resultater har lagmannsretten delt seg.

Flertallet: finner at Storebrand ikke har ført tilstrekkelig bevis for at brannen er påsatt.

- Flertallet finner ikke bevist at det har vært brukt brennbar væske. Flere av de sakkyndige har vurdert muligheten for at det har vært brukt brennbar væske. Dels har de imidlertid vært uenig, og de som har holdt muligheten for bruk av brennbar væske åpen, har ikke med tilstrekkelig sikkerhet kunnet si at brennbar væske har vært brukt. Det pekes spesielt på en av de rettsoppnevnte sakkyndige, Oleiv Hoel, anså at høyst sannsynlig var det ikke brukt brennbar væske. Flertallet er enig i det.
- Det vises også til forsøk foretatt av sivilingeniør Alt Reidar Nilsen ved HSH. Hans forsøk viser at stråling fra branngasser i rommet kan føre til skader på gulvbelegg som kan forveksles med skader etter bruk av brennbar væske.

- Det vises sluttelig til at KRIPOS har undersøkt materiale fra brannstedet med henblikk på rester etter brennbar væske, uten at slike spor er funnet.
- Spotlighten med tilhørende ledningsbiter er undersøkt av NEMKO v/ avd.ingeniør Arne Willy Berg etter anmodning fra politiet. Han fant ingen feil ved apparatet eller tilhørende ledning med bryter. Han konkluderer med at det ikke er grunnlag for å anta at brannen skyldes teknisk svikt i lampen med tilledning.
- Spotlighten med tilhørende ledningsbiter ble kastet av Berg etter hans undersøkelser i 1996, etter tillatelse fra politiet. Sakens senere utvikling viser at dette var uheldig.
- Flertallet finner at brannstart i ledningen er en lite trolig mulighet. Den kan dog ikke utelukkes.
- Den helt kortvarige gnist som oppstår ved en ordinær kortslutning – hvor det altså ikke oppstår noen lysbue – er ikke i stand til å antenne annet enn meget brannbart materiale eller brennbar gasser. Det vises til Bergs forklaring. Slikt materiale var ikke til stede i gammelpuben, og en slik antennelse kan derfor utelukkes.
- Etter dette finner flertallet at brannstart i ledningen er en lite trolig mulighet. Den kan dog ikke utelukkes.
- Flertallet mener at brannmerkene i området ved benken og kassarullene i seg selv er forenlige med at brannen kan ha startet i spotlighten.
- Det er funnet rester av brannbart materiale ved pæren. Det er strid mellom de sakkyndige om i hvilken grad pæren må tildekkes for at den skal kunne ta fyr. Det er gjort forsøk av sakkyndige fra begge sider.
- Det kan tenkes en planlagt primær brannstart som følge av tildekking av spotlighten. En slik brannstart er imidlertid mindre trolig.
- Partene har hatt forskjellige oppfatning om hvor vidt det finnes noe motiv for å anstifte brann. Flertallet mener imidlertid at det i denne saken er vanskelig å finne et klart motiv for A til å anstifte brann. Selv om påviselig motiv ikke er nødvendig for å konstantere forsettelig brannstiftelse, så taler likevel manglende synbart motiv med en viss vekt imot at brannen er påsatt.
- Samlet sett finner flertallet det overveiende sannsynlig at brannen er påsatt, men flertallet finner – under tvil – at dette ikke er sannsynliggjort i den grad som det kreves i slike saker. Det vises til det som innledningsvis er sagt om beviskravet. Flertallet peker på de branntekniske muligheter som tross alt må holdes åpne etter bevisførselen og sammen med dette enkelte ledsagende omstendigheter, - særlig det manglende synbare motiv for slik forsikringssvik. – Tingrettens dom må stadfestes.
- Saken er meget tvilsom.

Mindretallet:

- Mindretallet bedømmer bevisene annerledes og er kommet til at Storebrand har oppfylt sin bevisbyrde og at brannen må anses påsatt.
- De sakkyndiges uttalte tvil knytter seg til teoretiske konklusjoner om: - tildekning med brennbart materiale, - lysbue i strømtilførselen i ledningene, - smelting av ledninger med dråpedannelser etc.

Alt er tatt opp som tvilselementer som fører til at de vil utelukke de anførte forhold som brannårsak. ikke

- Mindretallet mener at papirrullene var lagt til rette for å tjene som utgangspunkt for en ønsket brann som ble påsatt.
- Mindretallet er for øvrig av den oppfatning at sannsynligheten for at brannbar væske har vært brukt også er stor. (viser til brannkonstabel Tøllefsen forklaring i lagmannsretten.)
- Mindretallet finner at finansieringen av selskapet var svak.
- Mindretallet stemmer for at Storebrand frifinnes.

Tingretten: Storebrand dømmes til å foreta fullt oppgjør etter brannen. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Lagmannsretten: Tingrettens dom stadfestes. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Instans: Hålogaland lagmannsrett

Dato: 2004-06-15

Saksgang: Nord-Troms tingrett 02-2649A. Hålogaland lagmannsrett 03-021190ASI-HALO

Lov: Forsikringsavtaleloven § 4-9

Parter: Yngve Henriksen (advokat Roger Ness) mot
Gjensidige Nord forsikring (advokat Kjell Mandal)

Hva saken gjelder: Krav om forsikringsoppgjør etter brann. Spørsmålet er om forsikringstaker kan nektes forsikringsoppgjør etter forsikringsavtalen fordi han forsetterlig har fremkalt forsikringstilfellet eller det foreligger svik fra hans side. Det sentrale tvistetemaet er om brannen starta ved oppstartingsforsøk av snøskuteren, slik Henriksen har forklart, eller om brannen var påsatt av Henriksen.

Politiet etterforsket saken like etter brannen, og konkluderte med ”ukjent brannårsak”.

Saksøker har anført (Ankende part): Det er strenge krav til bevis i saker om påstått forsikringssvik. Dersom det er rimelig og fornuftig tvil om brannsaken, skal Henriksen ha oppgjør etter forsikringen.

Bruk av brannsakkyndige:

- Vitnet Kristensen forklaring – antok at antenning er mulig i alle fall ved lekkasje og /eller varmt eksosanlegg.
- Geir Olsen – som hadde erfaring med dette – viste til to tilfeller med rask overtenning av scooter og til 13 tilfeller av scooterbrann som han hadde hørt om de to siste årene, hvorav 2 var ved kaldstart.

Hva vektlegger parten:

- Snøskuteren var ikke blitt brukt på 3-4 uker.
 - Brannen startet ved at snøskuteren tok fyr da Henriksen prøvde å starte den. Etter å ha ”filt” i 10-15 sekund, hørte han et ”poff”, og så at det begynte å brenne under panseret. Han åpnet panseret og så at det brant mellom batteriet og forgasseren og opp langs bensinslangen. Ringte brannvesenet når han så at det ikke var mulig å slukke brannen på egen hånd
 - Flere vitner – også sakkyndige – har forklart at det er mulig at brannen har startet slik Henriksen har forklart. Dette er underbygd av erfaringstall som viser en rekke snøskuterbranner. Flere av disse ved kaldstart.
 - Brannutviklingen er naturlig og kaster ikke lys over brannårsaken, jf. særlig rapporten til KRIPOS
 - Rapporten fra SINTEF er mangelfull og bygger også på feil faktisk grunnlag. Den bærer preg av at den er et bestillingsverk fra forsikringsselskapet.
 - Vitneobservasjoner kan ikke kaste lys over brannårsaken.
 - Henriksens utsagn før brannen er tatt ut av sammenheng og kan ikke tillegges vekt. Henriksen er uglesett i bygda, og det er mange som er villige til å stille han i et dårlig lys.
 - Heller ikke Henriksens skadehistorie kan tillegges vekt. Det er ikke lagt frem bevis at noen av de eldre forsikringssakene ikke var reelle.
-

SINTEF

- ”-brannskadene/brannforløpet er ikke forenelig med brannstart i scooteren plassert på låven.
- Etter all sannsynlighet har det vært flere arnested i fjøset.
- Det er ikke sannsynlig at brannen har spredt seg fra fjøset til uthuset, selv om dette ikke kan utelukkes.”

KRIPOS:

”sporene på brannstedet gir ingen sikre holdepunkter for bestemmelse av arnested. Brannskadebildet sammenholdt med taktiske opplysninger kan være forenelig med en brannstart på låven som har spredt seg nedover til mellometasjen og til slutt ned til kjelleren. Videre kan brannen ha spredt seg på naturlig vis til uthuset ved en kombinasjon av strålevarme og flygebrann (gnist). Det må imidlertid legges til grunn at brannskadene er så store at det ikke kan utelukkes at det kan være flere arnested i fjøset eller uthuset.”

Saksøkte har anført (Ankemotpart): Gjensidige Nord har gjort gjeldende: Det er strenge krav til bevis i saker om forsikringssvik. Det er allikevel ført tilstrekkelig bevis for at brannen ikke kan ha startet slik Henriksen påstår. Snøskuterbrannen er det sentrale beviset i saken.

Bruk av brannsakkyndige:

Hva vektlegger parten:

- Erfaringstall og sakkyndige forklaringer med hensyn til kaldstart av totaktsmotor av denne typen, viser at brannen i praksis ikke kan ha startet på den måten Henriksen påstår.

- Vitneutsagn fra naboer
- Den påfallende brannutviklingen
- Rapportene fra KRIPOS og SINTEF
- Påfallende utsagn fra Henriksen før brannen
- Henriksens påfallende skadehistorie

Rettsens avgjørelse:

Rettsens vektlegging av bevis:

- Gjensidige har pekt på en rekke påståtte påfallende forhold som skal støtte påstanden om at Henriksens forklaring ikke kan være korrekt. Lagmannsretten legger ikke vekt på disse forhold.
- Lagmannsretten legger heller ikke vekt på tekniske funn på stedet eller hvordan brannen spredte seg. SINTEF mener brannen ikke kan ha spredt seg til kjelleren og til uthuset på naturlig vis, mens KRIPOS ikke vil utelukke dette.
- Ut fra bevisførselen kan lagmannsretten langt i fra utelukke at brannutviklingen var naturlig. Hvordan brannen oppstod, er en annen sak.
- Man kan aldri fullstendig utelukke at brannen startet slik Henriksen hevder, men lagmannsretten kan ikke se annet enn at sjansen for dette bare foreligger i teorien. Sjansen er så minimal at man i denne rettslige sammenheng må se bort i fra det
- Tingrettens dom må stadfestes.

Forsikringstaker tapte i tingretten og lagmannsretten.

Instans: Ålesund tingrett

Dato: 1989-02-03

Publisert: RG-1989-781

Stikkord (Lov): Tvist om forsikringsoppgjør etter brann – svik – forsikringsavtaleloven § 20 jfr. § 18.

Saksgang: Dom 3. februar 1989 i sak nr. 137/88 A

Parter: A (Advokat Peter Ludv. Eidsvik) mot UNI Forsikring – Gjensidige Skadeforsikringsselskap (Advokat Fritz Borgenholt)

Hva saken gjelder (sammendrag): A kjøpte en sjøbu som kort etter ble totalskadd i brann, og det var på det rene at brannen var påsatt. A ble satt under tiltale for grovt skadeverk, men frifunnet. Han gikk deretter til sak mot forsikringsselskapet, som hadde vektet å utbetale brannforsikring. Forsikringsselskapet ble frifunnet, idet retten fant det bevist at A hadde oppholdt seg på brannstedet på det tidspunktet da brannen måtte være påsatt.

Hvem anker: A (Advokat Peter Ludv. Eidsvik)

Saksøker har anført (Ankende part): Det aksepteres på grunnlag av bevisligheten at brannen i sjøbua var påsatt som følge av brennbar væske i kassen og rundt denne ved arnested i 1. etasje. Det aksepteres også at brannen må ha startet en tid før kl. 23.00

Til tross for en omfattende og grundig politietterforskning har det ikke vært mulig å bringe klarhet i hvem som var ildspåsetteren.

bruk av brannsakkyndige –

Hva vektlegger parten:

- Muligheten for hvem som har tent på kan være mange, i hvert fall er A ikke ildspåsetteren. Flere av A's familiemedlemmer var til stede og har bekreftet at han ikke var ute av huset så sent på kvelden.
- A bestrider å ha vært i sjøbua etter kl. 12.00 nevnte dag, man hadde da et ærend der.
- Med hensyn til mulige ildspåsettere vises det til at ungdommer kan ha hatt tilhold i sjøbua og at de kan ha kommet til å sette fyr på denne.
- A's hustru så en rakett overskaret om aftenen, det utelukkes ikke at denne kan ha truffet sjøbua og satt fyr på den.
- Løse eksistenser kan også være en mulig brannårsak ved at også slike kan ha hatt tilhold i sjøbua.
- A fremhever dessuten som et meget vesentlig moment i saken at han ved dom av 5. februar 1988 ble frifunnet av Ålesund tingrett for tiltale om ildsanstiftelse av egen sjøbu.

Saksøkte har anført (Ankemotpart): UNI Forsikring – Gjensidige Skadeforsikringsselskap (Advokat Fritz Borgenholt) har i det vesentligste anført at det forhold at A har blitt frifunnet i en straffesak er ikke avgjørende for andre og sivilrettslige krav. Det er på det rene og bevist at brannen er påsatt. Avgjørende er så om det foreligger slike opplysninger som kan tyde på at A har vært personlig til stede i sjøbua omkring kl. 21.00.

Hva vektlegger parten

- A's familie hevder alle at han ikke har vært ute av huset.
- Imidlertid er i hvert fall tre utenforstående og nøytrale vitner klare i sine uttalelser om å ha sett A's bli, den røde Poloen, ved parkeringsplassen i nærheten av sjøbua omkring kl. 21.00
- Har ikke sikkert alibi mellom 20.40-21.40
- A har ikke oppfylt sin opplysningsplikt etter de generelle forikringsvilkårs § 4. Tilbakeholdelse av slike opplysninger overfor selskapet medfører at krav om forsikring bortfaller.

Rettsens avgjørelse:

Retten vektlegging av bevis:

- Etter bevisførsel og sakkyndig uttalelse fra brannsjefen X og avdelingsingeniør Per Knudsen ved KRIPOS, legger retten til grunn som bevist at brannen i den såkalte bua, brant til grunnen som følge av ildspåsettelse.
- Selve arnestedet for ilden var i 1. etasje og funn på brannstedet tyder med all overvekt av sannsynlighet på at ilden startet i og ved en kasse som sto i 1. etasje.
- Forkullig på bordene omkring kassen i 1. etasje viser at disse er tilført olje/petroleum.
- Brannbildet passer ikke med antenelse av en rakett o.l., da ville brannen ha startet i en av de øvre etasjer og ikke fra 1. etasje.
- Det bemerkes at A ved to tidligere tilfeller har vært utsatt for brann med utbetaling av brannerstatning.
- Bile til A er sett av vitner omkring 21.00, et av vitnene som bor ved stedet opplyste at hun så A komme gående fra sjøbua ved samme anledning. - Retten finner å burde legge avgjørende vekt på disse opplysninger.

A har tapt saken fullstendig.

Instans: Agder lagmannsrett

Dato: 10.05.1995

Publisert: LA-1994-583

Stikkord: Forsikringsrett. Forsikringsavtaleloven av 1989
(Lov)

Saksgang: Nedenes herredsrett Nr: 93-00485 – Agder lagmannsrett LA-1994-583
A.

Parter: Ankende part: Vesta forsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Trond Werner Lunde). Motpart: A (Prosessfullmektig: Advokat Odd Holck-Steen).

Hva saken gjelder: **(sammendrag)**

Saken gjelder avslag på utbetaling av brannforsikring, begrunnet med at forsikrede selv må antas å ha anstiftet brannen, jfr. Forsikringsavtaleloven av 16. juni 1989 § 4-9.

En hytte som A hadde arvet etter sin far, brant ned en natt mens A og hans samboer oppholdt seg der. Brannårsaken er ikke klarlagt. Vesta nekter å utbetale forsikring fordi de mener at det er en overveiende sannsynlighet at A og/eller B selv har fremkalt forsikringstilfellet.

Etter begjæring fra Vesta ble lagmannsretten satt med to fagkyndige meddommere – oppnevnt med kjennelse av 23. februar 1995 i medhold til domstoloven § 88.

Lagmannsretten - satt med to brannsakkyndige meddommere - kom i motsetning til herredsretten, til at det var tilstrekkelig sannsynliggjort at A alene eller A og B sammen hadde anstiftet brannen. Avgjørende var at det ikke kunne påvises noen annen tenkelig brannårsak, jfr. Rt-1987-657.

Saksøker har anført:
(Ankende part)

Anken gjelder herredsrettens bevisbedømmelse.

Vesta og tingretten er enig på følgende punkt:

- ✓ Utelukket feil eller mangler på det elektriske anlegget.
- ✓ Ved ovnen som mulig brannårsak.
- ✓ Utelukket at brannen kan være påsatt av utenforstående personer.
- ✓ Brannen startet med all sannsynlighet i stuen.

Man står da tilbake med at brannen må skyldes åpen ild. A og B oppholdt seg i stuen/kjøkkenet på det aktuelle tidspunktet. De oppdaget røyk inne i stuen, men kunne ikke se flammer, noe de selv har forklart. Paret forlot straks hytten noe Vesta mener styrker deres teori om at A selv har antent. Dette begrunner de med at A som er oljearbeider i Nordsjøen hadde spesiell innsikt i hvordan brann oppstår og hvordan en skal opptre ved en brannsituasjon.

Det er ikke avgjørende for bevisvurderingen at det ikke er funnet spor av brennbar væske eller lignende. Mangel på akseptabel alternativ brannårsak er tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag. Viser til alminnelige fysiske lover om at brannen ikke kan ha oppstått på grunn av en glo fra en sigarett eller gnister fra ovnen i kombinasjon med parafin fra lampe i taket. På bakgrunn av forklaringer fra A og B kan dette hendelsesforløpet utelukkes.

A og B og også til dels motstridene forklaringer med hensyn på fakta i saken. Den forklaring som ble gitt i politirapport brannnatten må antas som mest pålitelig.

Grov uaktsomhet, jfr. Forsikringsavtaleloven § 4-9, påberopes ikke. Hytten som brant ned er umoderne og lite tidsmessig. Motivet for brannstiftelsen har formodentlig vært å få penger til å bygge opp en ny hytte av høyere standard.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Utredningskonsulent Svein Jacobsen og
Sivilingeniør Trygve Conradi
I tillegg har Vesta begjært fagkyndige meddommere
- **når blir det brukt brannsakkyndige (blir det brukt nye sakkyndige ved gjenopptagelse)**
Et nytt vitne for lagmannsretten, sivilingeniør Trygve Conradi
- **henvises det til tidligere dommer**

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

Det er ansvarsgrunnlaget som er tvistegjenstand, det er ingen uenighet om beløpet som Vest evt. skal betale.

- **hva vektlegger parten**

Det kan ikke utelukkes at brannårsaken skyldes feil ved det elektriske anlegget eller gnister fra ovnen i stuen. Røyken i stuen kan skyldes nedslag gjennom pipen på grunn av sterk vind.

Det ble lagt vekt på følgende punkter:

- Forklaringene avviker på detaljer i hendelsesforløpet, fordi de var noe beruset brannkvelden.
- Brannen oppskakket dem og deres erindringsevne er blitt svekket etter som tiden har gått.
- Familiefotografier og verdigjenstander ble ikke fjernet før brannen.
- Det var nylig foretatt arbeid på hytten, den ble således malt kort tid før brannen.
- B har tidligere opplevd brann i parets bolig i 1989, og har stor frykt for at noe lignende skal skje igjen.

Det er ikke sannsynlig at hun har visst om at hytten skulle brenne. Det er av samme grunn usannsynlig at B alene skulle anstifte brannen mens B var på hytten.

De tre høyesteretts dommene fra 1985, 1987 og 1990 som Vesta har henvist til, skiller seg fra denne saken ved at det i alle de 3 sakene var gjort tekniske funn som pekte klart i retning av påsatte branner. I denne saken er det ikke gjort slike funn, brannårsaken er ukjent.

- **bruk av brannsakkyndige –**
A og B vitnet i saken, slik som de også gjorde i herredsretten. Det ble også ført to andre vitner som begge var nye for lagmannsretten (det kommer ikke fram av dommen hvem disse var).

Rettsens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Lagmannsretten har bruket tidligere høyesteretts dom, Rt-1987-657, til å grunngi sitt syn. Her var det ingen annen rimelig grunn til brannen enn at den var påsatt, som også blir konklusjonen på bevisvurderingen i den foreliggende saken. Ingen av de alternative årsaksforklaringene til brannforløpet har en slik grad av troverdighet at det kan regnes som tilstrekkelig i forholdet til krav om overveiende sannsynlighet for påsatt brann. A eller B har heller ikke selv noen mening om hva som forårsaket brannen.

Lagmannstettens har også festes seg ved et punkt i A og B's forklaring som sies å ha sannsynlighet mot seg. De skal begge ha forklart at A som hadde vært på tur med hunden, kjente røykelukt da han kom tilbake. Han skal ha tatt seg en runde rundt hytten, han skal da ha sett noe som lignet røyk komme ut fra kjelleren. Dette skal ikke ha blitt undersøkt nærmere verken av A eller B. Det at spesielt A ikke på noe tidspunkt var nede i kjelleren for å undersøke mer, er bemerkelses verdig på bakgrunn av at A hadde hatt opplæring i måten å forholde seg ved mistanke om at en brann var i utvikling. A har brannatten og i senere forklaringer ment at brannen startet i kjelleren. Det er i ettertid klarlagt at brannen ikke har startet i kjelleren, og at det muligens faktisk aldri var en brann i kjelleren.

De fagkyndige meddommerne mener å kunne fastslå at A og B må ha vært klar over at det brant i hytten på et tidligere tidspunkt enn de har forklart. Dette fordi det nødvendigvis må ha vært åpen ild i minst 15-30 minutter før hytten var overtent. Det er også andre ting ved A og B's forklaring som etter de fagkyndige meddommerne ikke stemmer overens med det som ville vært et naturlig brannforløp. At brannen ble utløst på grunn av uaktsomme handlinger foretatt i overstadig beruset tilstand, vektlegges ikke. Da må A og B bevisst har gitt uriktige opplysninger både til polit, herredsretten og lagmannsretten og i tillegg må minst ett av vitnene ha forklart seg usannferdig til politiet.

Vesta begjærte fagkyndige meddommere alene og må selv betale disse omkostningene.

Forsikringstakeren vant i tingretten, forsikringsselskapet vant i lagmannsretten.

Instans: Borgarting lagmannsrett

Dato: 15.11.2004

Publisert: LB-2003-9228

Stikkord: Forsikring, skadeoppgjør, bilforsikring, svik, ansvarsfritak,
(Lov) forsikringsavtaleloven § 8-1 annet ledd.

Saksgang: Drammen tingrett, Borgarting lagmannsrett LB-2003-9228

Parter: A (Advokat Svein Olav Duesund) mot Gjensidige NOR Forsikring (Advokat Kjersti Sandvig).

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Krav på forsikringsoppgjør etter påstått tyveri og totalskadet kjøretøy.

Bilen var utstyrt med startsperre, en teknisk innretning som gjøre det vanskelig, kostbart eller i alle fall teknisk krevende å stjele bilen uten å bruke riktig nøkkel til den. Bilen ble brukt i jobb og privat sammenheng. A bor i eget hus på en landbrukseiendom tilhørende sin far B.

Bilen ble stjålet fra A `s bopel mellom 0300 og 1200. Bilen ble senere funnet totalskadet av brann i et skogområde noen kilometer nord for A `s hjemsted.

Etter undersøkelser utført av forsikringsselskapet, ble det gitt avslag på hans krav om utbetaling av forsikring.

Selskapet ble frifunnet for ansvar og for forsikringstakerens krav i tingretten, A ble også dømt til å erstatte Gjensidige NOR Skadeforsikrings saksomkostninger. Lagmannsretten stadfestet tingrettens dom.

Saksøker har anført:
(Ankende part)

Den ankende part har gjort gjeldende de samme anførsler som for tingretten. Det er særlig fremholdt at forsikringsselskapet har en tung bevisbyrde for å påvise forsikringssvik hos skadelidte. A viser til at 70 – 80 % av de biler som stjeles har startsperre.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Ett sakkyndig vitne var engasjert av A.

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

Har også gjort gjeldende de samme anførsler som for tingretten.

I korte trekk var selskapets standpunkt begrunnet med at det ikke festet seg lit til de opplysninger A ga, og at han selv kjente til hvordan bilen var kommet bort.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Simen Huse som teknisk sakkyndig vitne, engasjert av forsikringsselskapet.
- **hva vektlegger parten**
 1. Det er særlig fremhevet at egenskaper ved startsperran, som den aktuelle bilen var utstyrt med, gjør at man i praksis kan se helt bort fra at bilen er stjålet uten bruk av riktig nøkkel.
 2. Pålitelige vitner som har snakket med A `s far på et tidspunkt denne dagen som medfører at A har gitt uriktige opplysninger og dessuten sannsynliggjør i tilstrekkelig grad at han selv har kjørt bilen eller medvirket til at bilen ble kjørt bort og totalskadet.

- **henvises det til tidligere dommer**

Det ble vist til forsikringsavtaleloven § 8.1. A ble også anmeldt for forsikringssvindel. Denne saken ble henlagt.

Rettens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Bevisbyrderregel – følger av rettspraksis, se fra før gjeldende lovs tid Rt –1985-211 (214). Bevisbyrderregelen er bekreftet i avgjørelser etter at den nye loven trådte i kraft, se eksempelvis Rt-1995-1641 (1648). Skal lagmannsretten etter dette legge til grunn at A er den som forsettlig har fremkalt skaden på bilen, må dette ikke bare fremstå som mer sannsynlig enn at andre har stjålet den og forvoldt den totale brannskade. Det må være en klar sannsynlighetsovervekt eller slik det er formulert i Rt-1987-657 (664) – ”overhodet ikke noen annen rimelig forklaring” på skaden enn at den er fremkaldt av A selv.

Lagmannsretten ser bort ifra at bilen er kjørt med en nøkkel som er kopiert etter en nøkkels om A mistet og fant igjen ca et år før tyveriet fant sted.

Etter sakkyndige vitne, Simen Huse, uttalelser om kjøring av bil med startsperre. Ser retten det helt usannsynlig at bilen ble stjålet med en nøkkel som var laget til dette formålet.

Det finnes også usannsynlig at en tyv har skaffet seg en nøkkel til dette formålet i et marked basert på ”utro tjener” med tilknytning til firmaet som har produsert og solgt A`s bil.

Alene de forhold som hittil er nevnt trekker sterkt i retning av å bedømme som helt usannsynlig at A`s bil ble stjålet fra hans bopel. Det nevnes likevel noen andre forhold som støtter opp under at det ikke noen annen rimelig forklaring.

Telefonsamtaler med Lier lensmannskontor og Politiet i Drammen er aldri blitt loggført hos noen av instansene. A har derimot brukt mye energi på å fremskaffe bevis for hans samtale med faren. Retten finner det ikke avgjørende om A faktisk ringte politiet i Drammen for å anmelde biltyveri. Det skal ifølge A være opplyst fra politiet i Drammen at han selv måtte komme og anmelde forholdet, noe A ikke gjorde før langt senere den dagen, noe lagmannsretten finner påfallende.

Etter en samlet vurdering er lagmannsretten kommet til at det ikke finnes noen annen rimelig forklaring på hvordan bilen er blitt skadet enn at det skyldes en forsettlig skade fremkallelse som A har stått for. Gjensidige Nor har etablert nødvendig og tilstrekkelig sannsynlighets - overvekt for at A bevisst har gitt uriktige opplysninger.

Dommen er enstemmig.

Forsikringselskapet vant i tingretten og i lagmannsretten, anken førte ikke frem.

Instans: Frostating lagmannsrett

Dato: 12.10.2001

Publisert: LF-2001-401 – RG-2002-151 (25-2002)

Stikkord: Forretningsoppgjør, svik, identifikasjon.
(Lov) FAL § 4-9, § 7-1, § 7-3, § 4-11 og § 4-12

Saksgang: Midt-Trøndelag herredsrett – Frostating lagmannsrett LF-2001-401 A

Parter: Ankende part: Sparebank 1 Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Geir S. Dahlkås, Oslo). Motpart: 1. A, 2. B

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Saken gjelder spørsmål om A og B har krav på erstatning av Sparebanken 1 Skadeforsikring AS (tidligere Vår Skadeforsikring) etter brann i deres bolig, eller om kravet faller bort som følge av svik eller grov uaktsomhet.

Midt-Trøndelag herredsrett avsa 13. februar 2001 dom med slik domsslutning:

1. Sparebank 1 Skadeforsikring AS plikter å betale A og B forsikringsoppgjør etter inngått forsikringsavtale for reparasjon og gjenoppføring etter skade ved brann i eiendommen.
2. Sparebank 1 Skadeforsikring AS dømmes til å betale A og B kroner 4.800,- pr mnd. i tap ved at egen bolig ikke kan brukes i perioden fra skadetilfellet til gjenoppbygging er slutført.
3. Sparebank 1 Skadeforsikring AS er erstatningsansvarlig for eventuelle kostnader ved offentligrettslige påbud i forbindelse med reparasjon og gjenoppføringen av boligen.
4. Sparebank 1 Skadeforsikring AS dømmes til å betale renter av forsikringsoppgjøret.
5. Hver av partene bærer egne saksomkostninger.

Sparebank 1 Skadeforsikring AS anket dommen til Frostating lagmannsrett.

Forsikringstakerens ektefelle var intet å bebreide. Forsikringsselskapet hadde besluttet identifikasjon i henhold til de generelle forsikringsvilkår. Retten kom til, under henvisning til FAL § 4-12, at det var rimelig at forsikringstakerens ektefelle fikk erstatning fullt ut fra sin eierdel.

Saksøker har anført:

(Ankende part): Sparebank 1 Skadeforsikring AS

B har selv sørget for antennelse. Det har han forklart til politiet ved avhør 2. juli 1999 og har gjentatt tilståelsen i avhør 9. juli 1999 og da med advokat tilstede. Det

foreligger ikke noe som tyder på at B ble presset til å tilstå i politiavhørene. Sparebank 1 legger til grunn at det B har forklart til politiet er riktig. Uttalelser fra Trønder Energi viser at det ikke var feil ved det elektriske anlegg som kan ha forårsaket brannen. Etter uttalelser fra sakkyndig vitne Conny Ohlsson og politietterforsker Kåre Bye, og med den korleksjon som NEMKO v/Arne Willy Berg har foretatt kan det utelukkes at brannen startet ved bruk av sigarettglo slik B har forklart seg om, enten ved at den ikke er sugd inn i støvsuger, men stoppet i slangen og brent hull på denne, eller ved at sigaretten er mistet direkte på gulvet.

Subsidiært anføres at dersom det skulle være slik at B forklarer seg til politiet 9. juli 1999, at han angret seg og forsøkte å slukke, så foreligger det grov uaktsomhet ved at det ikke er gjort det nødvendige med slukkearbeid. Det må i så fall skje en avkortning med 100 %.

Det skal heller ikke betales brannerstatning til A. Hun må identifiseres med sin ektefelle og det henvises til forsikringsvilkårene.

- **bruk av brannsakkyndige –**

Sakkyndig vitne Conny Ohlsson
(brannekspert ved Statens Kriminaltekniska Laboratorium og politiets høyre hånd i alle større brannutredninger i Sverige.)

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

A og B har i det vesentlige gjort gjeldende:
De tilståelser B har kommet med er feil. På det aktuelle tidspunkt hadde B et alkoholproblem og han var psykisk nedbrutt. Avhørssituasjonen var vanskelig. Han følte at han var under press og fikk kritiske spørsmål. Han har tidligere opplevd å ha gjort ting uten å kunne huske det etterpå.

Ved det andre avhøret følte han seg bundet til sin første forklaring, og regnet med at videre etterforskning ville avklare den egentlige brannårsaken.

Bekreftelsen på at hans egen erkjennelse var uriktig kom da også ved NEMKOs uttalelse av 3. august 1999.

Det er videre på det rene at sigarett gloen ikke har forårsaket antennelse i støvsugerposen. Det kan sees bort fra at sigarett med glo har stoppet opp i støvsugerslangen og brent hull i denne.

Forsikringselskapet har ikke ført tilstrekkelig bevis for at B har tent på selv. Beviskravet er strengt, noe lavere krav enn i strafferetten, men høyere enn sannsynlighetsovervekt.

Hvis det er på det rene at det ikke har skjedd en forsettelig handling, foreligger det ikke grov uaktsomhet. A har under ingen omstendigheter gjort noe hun kan bearbeides for, og har krav på sin andel av forsikringen.

Sparebank 1 Skadeforsikring er pliktig å betale A og B erstatning i henhold til inngått forsikringsavtale for skader ved brann i eiendommen.

Rettens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Lagmannsretten har kommet til at B selv, forsettelig, har sørget for brannstiftelse, slik at eneboligen ble brannskadet.

Lagmannsretten legger politiavhør av mistenkt som bakgrunn for sin avgjørelse. Forklaringen om at mistenkte skal ha angret, mener retten er bare for å bedre sin egen posisjon.

Undersøkelser på brannstedet stemmer med at brannen startet med åpen ild. Det utelukkes at brannen startet som følge av feil i det elektriske anlegget. Det legges her avgjørende vekt på uttalelser fra Trønder Energi. På grunnlag av vitneforklaringer ser også retten bort fra at brannen er anstiftet ved feil i støvsugerens koblingsrom.

Lagmannsretten ser det ikke nødvendig i ta standpunkt til om brannen startet som følge av at en sigarettglo ble sugd inn i støvsugeren eller om gloen med mistet på gulvet, da B uansett har lyktes med det som var hans forsett.

Etter dette kommer lagmannsretten til at B forsettelig har fremkalt forsikringstilfellet og at det foreligger svik fra hans side. Sparebank 1 Skadeforsikring AS er da i medhold av FAL § 4-9 første ledd ikke ansvarlig og blir å frifinne i forhold til B.

B`s ektefelle A er ikke å bebreide. De har felleseie på huset med rådighetsdel 50 % hver.

A er medforsikret i forsikringsavtaleloven § 7-1.

Etter forsikringsavtaleloven § 7-3, først og annet ledd kan selskapet ikke påberope seg ansvarsfrihet overfor en medforsikret for handlinger som forsikringstaker er ansvarlig for etter lovens kap. 4.

Selskapet har besluttet å identifisere A med ektemannens skadeforvoldne handling og dermed nektet henne erstatning for hennes eierandel i boligen.

Lagmannsretten benytter ”benådningsbestemmelsen” i FAL § 4-12, bestemmelsen tar sikte på at det ved bortfall eller avkortning skal tas ”sosiale hensyn” ved å vurdere konsekvensene ved frafall eller avkortning av forsikringen vil få for sikrede og andre som er økonomisk avhengig av vedkommende.

Lagmannsretten viser for øvrig til en parallell problemstilling behandlet av Avkortningsnemda 19. april 1995 (AKN-1207, sak 964/93)

B dømmes til å betale erstatning til Sparebank 1 Skadeforsikring AS for saksomkostninger for tingretten og for lagmannsretten.

Selskapet tapte i tingretten, men vant delvis fram med anke i lagmannsretten.

sin

-
- Instans:** Hålogaland lagmannsrett - Dom
- Dato:** 07.02.1995
- Publisert:** LH-1994-26
- Stikkord:** Forsikringsavtaler. Forsikringsavtaleloven av 1989 § 4-9 første ledd.
(Lov)
- Saksgang:** Vardø herredsrett nr. 93-00023 A, Hålogaland lagmannsrett LH-1994-26 A og LH-1994-27 A. Anket til Høyesterett, anken nektet fremmet, se HR-1995-00503 K.
- Parter:** Ankende part: I sak nr 26/94: Vesta Forsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Knut Søråas). I sak nr 27/94: Samvirke Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Kjetil Bull v/ Advokat Trygve W Nodeland). Ankemotpart: I begge saker: Aina og Tobjørn Alexandersen (Prosessfullmektig: Advokatfirma Flod og Co ANS v/ Advokat Odd Magne Gjerde).

Hva saken gjelder: (sammendrag)

Saken gjelder krav om forsikringsoppgjør etter brann i ektefellene Aina og Torbjørn Alexandersens bolig. Huset var forsikret i Vesta og innbo var forsikret i Samvirke. Selskapene mener at Thorbjørn Aleksandersen selv har framkaldt forsikringstilfellet.

Saken gjelder i hovedsak spørsmål om brann i et bolighus var forsettelig fremkalt av sikrede, eller om brannen kunne ha naturlig årsak, i det aktuelle tilfellet lekkasjestrøm i reflekspapp i veggene. Paret fikk i herredsretten tilkjent forsikringsoppgjør både fra Samvirke (reduert erstatningssum med 30 %) og Vesta, men fikk ikke erstatning for saksomkostninger. Herredsretten la til grunn at det ikke var ført bevis for at brannen var påsatt av Aleksandersen eller at det var utvist svik. Men at han ved grov uaktsomhet hadde unnlatt å begrense skaden på innbo og løsøre tilstrekkelig. Ved ankeforhandlingene var det ett nytt vitne for lagmannsretten. Det ble også dokumentert et omfattende skriftlig materiale, herunder fotografisk materiale som er nytt for lagmannsretten.

I spørsmålet om brannårsak, er som følge av ytterligere sakkyndige undersøkelser som blitt foretatt, blitt bedre opplyst.

Lagmannsrettens flertall kom til at det var første tilstrekkelig bevis for at brannen var påsatt, mens mindretallet ikke fant å kunne utelukke at brannen skyldtes strømgjennomgang i reflekspappen.

Saksøker har anført:

(Ankende part): Vesta Forsikring AS

Anken gjelder for begge (vesta og samvirke) rettsanvendelsen og bevisbedømmelsen.

Vesta har gjort gjeldende:

Det er etter bevisførsel i dette tilfelle ingen annen rimelig forklaring på brannen enn at Torbjørn Aleksandersen selv har antent huset. Det følger av forsikringsavtaleloven § 4-9 første ledd, jf. § 4-11 annet ledd b og forsikringsvilkårene at Aina og Torbjørn Aleksandersen ikke har krav på erstatning.

- **hva sier de**

Vesta har i bevisbedømmelsen lagt vekt på:

- ✓ De slutninger som kan trekkes fra tidsforløpet og brannforløpet sett i sammenheng
- ✓ Har særlig støttet seg forklaringene til de sakkyndige Trygve Conradi og Finn Ree
- ✓ Arnestedet må ha vært på gulvet på nordveggen, nærmere bestemt ved inngangen til nisjen i matboden
- ✓ Brannen er påtent av Torbjørn Aleksandersen da han var hjemom i frokostpausen 0830-0845
- ✓ Det er ikke mulig at brannen kan ha startet som følge av strømgjennomgang i reflekspappen i etasjeskillet mellom 1 og 2 etasje.
- ✓ Viser til fotobevis som tilsier at det ikke har vært en kraftig startbrann i dette området og innover i nisjen. Og at en slik brannårsak ikke er forenelig med tidsfaktoren.
- ✓ Brannen ble oppdaget ti minutt etter at Aleksandersen og hans kollega hadde forlatt huset. De hadde ikke kjent røykelukt da de var i huset.
- ✓ Det er ytterligere usannsynlig at en brann i etasjeskillet skulle gå inn og ned i matboden i stedet for å arbeide seg opp gjennom gulvet til annen etasje.
- ✓ Det er høyst usannsynlig at brannsporene ved gulvet i nisjen med tilhørende brannspor langs veggen og i nisjen, er resultat av en sekundærbrann.

- **bruk av brannsakkyndige –**

Med oppdrag fra Vesta møtte avdelingsingeniør Arne Willy Berg i NEMKO, og de branntekniske konsulenter sivilingeniør Trygve Conradi og Finn Ree.

Samvirke Skadeforsikring AS har gjort gjeldende:

For Samvirke er det gjort gjeldende at Aleksandersen er skyld i svik ved oppgjøret, og at han derfor mister sin rett til erstatningsoppgjør. Aleksandersen har forklart at han har beholdt en del ting som han også hadde ført opp i skadeoppgaven. Han har heller ikke gjort tilstrekkelig for å begrense skaden.

Ikke relevant for vår oppgave!

Saksøkte har anført:

(Ankemotpart)

Torbjørn Aleksandersen bestrider bestemt å ha påsatt brannen.

Ankemotparten understreker at forsikringsselskapene har en meget streng bevisbyrde for en anførsel om svik. De mener bevisbyrden i dette tilfellet ikke er oppfylt.

ankemotparten har anført:

- Politiets etterforskning er mangelfull og har etterlatt seg hull som det i ettertid ikke er mulig å tette.
 - alt som var i boden er ikke blitt registrert
 - det ble ikke på brakt på det rene om det hadde vært overledning eller jordingsfeil på det elektriske anlegget
 - nøyaktig hvor det var reflekspapp
- betydelig tvil om hvor arnestedet til brannen har vært
- to av de sakkyndige (oppdrag fra ankemotpart) har gjort gjeldende at det mest sannsynlige arnestedet er i etasjeskillet mellom 1 og 2 etasje. I så fall må en utelukkende anse at brannen er påsatt.
- Det er ikke funnet objektive bevis på for påtenning.
- Etter ankemotpartens oppfatning var det reflekspapp i hele huset. Og etter redegjørelse Strandskog har gitt etter all sannsynlighet var gjennomgående mellom etasjene.

Mot Samvirke

I motanken har Aleksandersen gjort gjeldende at det ikke er grunnlag for avkortning av erstatningen. Da saken er noe bedre opplyst for lagmannsretten ved vitneforklaring fra Bjørn Pedersen i firma Reidar Pedersen.

Noen anføringer angående reduksjon i erstatningen for innbo:

- praktisk talt ble alt utstyret sendt til rensing, men at det ikke lot seg gjøre og at gjenstandene ble kastet av firmaet etter å ha blitt oppbevart i lang tid uten at forsikringsselskapet viste noen interesse
- Det er ikke vanlig å rense tøy i Berlevåg, og tøyet ble forsøkt vasket men med et dårlig resultat.

Ikke relevant for vårt prosjekt!

- **bruk av brannsakkyndige –**
Med oppdrag fra Aleksandersen møtte brannteknisk konsulent Narve Strandskogen og spesialingeniør Bjørn Palmer Hanssen fra Oslo Energi (avga forklaring ved telefonavhør). Sistnevnte har også laget en video som er vist under ankeforhandlingen.
- ❖ **hvorfor – bakgrunn**
Begge de sakkyndige vitnene Strandskog og Palmer Hanssen har omfattende praktisk erfaring fra branner, herunder branner forårsaket av reflekspapp, og har gitt uttrykk for at brannbildet er fullt forenlig med at dette er brannårsaken.

Rettsens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Sakens hovedproblemstilling er om brannen er påsatt av Torbjørn Aleksandersen.

Det følger av høyesterettsdommer i Rt-1985-211, Rt-1987-657 og Rt-1990-1082 at man må kreve en klar sannsynlighetsovervekt for å bringe forsikringsavtaleloven § 4-9 første ledd, til anvendelse.

Lagmannsretten legger til grunn:

- Avgjørende for lagmannsretten er spørsmålet om hvor arnestedet lokaliseres
 - Det forholdet som skal avgjøres er om arnestedet er ved gulvet eller i etasjeskillet mot annen etasje.
 - Dersom arnestedet er ved gulvet er det ingen annen rimelig forklaring til brannen enn at den er påsatt av Aleksandersen
 - Er arnestedet i mellom bjelkelaget mellom først og annen etasje – må en anse at brannen har en annen – ”naturlig” årsak.
- Det legges til grunn at Aleksandersen har hatt muligheten til å anstifte brannen da han var hjemme i lunsjpausen.
- Ved de tekniske undersøkelsene ble det konstatert hydrokarboner i en prøve av gulvbelegget, men i så små mengder at det ikke er av betydning. En kan ikke se bort ifra at væsken kan ha fordampet, prøvene var også så vidt mangelfull slik at det ikke kan utelukkes at brannbar væske har vært tilstede.
- Aleksandersen og kollegaen skal ha forlatt huset ca 0845
- Brannen ble meldt 0850
- Det ble observert av en nabo, samtidig eller like før, at det kom røyk ut av ventilen som befinner seg i matboden. Han prøvde å ta seg inne i huset, men det var for mye røyk.

Hertil er det enighet hos lagmannsretten medlemmer om premissene. Lagmannsretten har imidlertid ved den konkrete avgjørelsen av om det i dette tilfellet er ført tilstrekkelig bevis for brannstiftelse delt seg i et flertall og et mindretall.

Flertallet: (rettens formann og sorenskriver Møller)

Er kommet til at det etter bevisførselen er tilveiebrakt en så sterk sannsynlighetsovervekt for at brannen er påsatt av Torbjørn Aleksandersen at dette må legges til grunn for avgjørelsen. Vesta og Samvirke må derfor begge frifinnes for Aleksandersen krav på forsikringsoppgjør.

Flertallet kan som begrunnelse for sin bevisbedømmelse i det vesentlige slutte seg til Vestas anførsler.

De to sakkyndige vitnene som er engasjert av Aleksandersen har begge som sin teori om at brannen skyldes overledning med strømgjennomgang i reflekspapp i veggen og at arnestedet er i bjelkelaget i etasjeskillet i området over nisjen i matboden. De sakkyndige vitner med oppdrag fra Vesta, Conradi og Ree, har begge gitt uttrykk for at en slik forklaring må anses utelukket i dette tilfelle.

Når det er slik uenighet mellom de sakkyndige vitner som i denne saken, ligger det nær for retten å trekke den slutning at forsikringsselskapenes bevisbyrde ikke kan være oppfylt, idet det må sies å være berettiget grunn til tvil om at brannen var påsatt av sikrede. Etter flertallets oppfatning kan man imidlertid ikke bli stående ved en slik konstatering. Det må vurderes hvilken kompetanse de sakkyndige besitter og den kvalitet, grundighet og objektivitet deres arbeid bærer preg av, men spesielt er det nødvendig å være oppmerksom på hvilke premisser som er avgjørende for deres konklusjoner.

Se pkt. ”hvorfør – bakgrunn” under ankepart og ankemotpart for hvilken kompetanse og erfaring de sakkyndige har.

Det sakkyndige vitne Arne Willy Berg, som er avdelingsingeniør i NEMKO, har redegjort for hvilke forutsetninger som må være tilstede for at brannfare skal oppstå ved lekkasjestrøm gjennom reflekspappen.

Det vises til en advarsel og anbefaling om montering av jordfeilbryter på anlegg i hus med reflekspapp i veggene, utgitt av elektrisitetsdirektoratet i 1975 (i publikasjonen ”paragrafen” nr 10 § 408)

Strandskog og Palmer Hanssen har begge som avgjørende premissene for sitt standpunkt basert seg på at brannsporene ikke lar seg forene med at brannen er anstiftet av Aleksandersen. De sakkyndige har ikke klart å gi noen tilfredsstillende forklaring på hvordan en slik brannårsak lar seg forene med de konkrete brannspor og Hanssen har ikke ekspertise på dette feltet, men har sin kompetanse på det elektriske feltet. Strandskogs forklaring svekkes sterkt at han under ankeforhandlingen ikke viste noen vilje eller evne til å forholde seg til en slik sentral problemstilling, men konfrontert med relevante kritiske spørsmål måtte nøye seg med utsagn som ”alt er mulig”.

Det blir etter dette et springende punkt om innbrenningene kan forklares som resultat av flammepåvirkning fra den aktuelle brannen, slik de sakkyndige vitner Conradi og Ree har gjort gjeldende.

Brannsporene tyder på at det har vært en særlig intensiv brann i nisjen, og at det har brent meget kraftig i hele taket i matboden. Det bemerkes her at en ildspåsettelse ved hjelp av brennbar væske i området ved nisjen vil ha gitt en kraftig startbrann som har trukket inn i nisjen, der det var trekk fra ventilen. Brannen har derfra spredd seg ut over taket i matboden og søkt avlastning oppover sprekker og åpninger i panelet. Dørbladet som stod oppover veggen ved inngangen til matboden kan ha forårsaket innbrenningene i etasjeskillet mellom først og andre etasje.

Det er ikke påvist overledning i huset, at Aleksandersen har fått støt mener flertallet at han legger vekt på etter at han ble kjent med at den mulige årsaken til brannen skyldtes overledning.

(Det blir vist til KRIPOS` laboratorieundersøkelser av 29. november 1991)

Flertallet ser det slik at den aktuelle brannen ikke med rimelighet lar seg forklare på annen måte enn at den skyldes bruk av bar ild i området på gulvet i matboden ved

inngangen til nisjen. Dette leder til den tvingende slutning at den er påsatt av Torbjørn Aleksandersen

Mindretallet – lagdommer Thue – har kommet til at det ikke er ført tilstrekkelig bevis for brannstiftelse.

Etter mindretallets syn er sakens faktiske side for dårlig opplyst til at en kan utelukke at brannårsaken er overledning med strømgjennomgang i reflekspapp i husets vegger. Både politiets etterforskning og den senere etterforskningen fra forsikringselskapets side må anses å ha vært svært mangelfull. Det ble ikke foretatt tilstrekkelige registreringer av funn på brannstedet. Selv om det i politirapporten 24.oktober 1991 ble funnet reflekspapp i veggen mot badstuen, ble ikke etterforskningen rettet dette brannalternativet før etter herredsrettens behandling. Ved lagmannsrettens behandling hadde en ennå ikke i tilstrekkelig grad brakt på det rene om forutsetningene for antenning ved reflekspapp har vært tilstede. Etter mindretallets syn er det ikke gjort tilstrekkelig undersøkelse for å utelukke overledning eller feil ved det elektriske anlegget. Mindretallet henviser til en del bilder tatt på branntomten og tegninger av huset som viser til at en ikke kan utelukke overledning eller jordfeil på det elektriske anlegget.

Da det befant seg mye brennbart materiale i nisjen og at en ikke med sikkerhet si at dette ikke kan ha blitt antent av nedfall fra en brann som starter i etasjeskillet.

Det følger av flertallets standpunkt at Vesta og Samvirke begge i henhold til hovedanken må frifinnes for Aina og Torbjørn Aleksandersens krav på forsikringsoppgjør i hovedsøksmålet.

Samvirke Skadeforsikring AS Vesta Forsikring AS ble dømt i tingretten, men frifinnes i lagmannsretten.

Instans: Hålogaland lagmannsrett

Dato: 24.06.1995

Publisert: LH-1995-4

Stikkord: Bilbrann. Lov-1915-08-13-6§180 (Tvml. §180)
(Lov)

Saksgang: Tana og Varanger herredsrett nr. 198/94 A – Hålogaland lagmannsretten LH-1995-4 A. Anket til Høyesterett, anken nektet fremmet, se HR-1995-00582 K.

Parter: Ankende part: Inger Juuso og Audun Berg (Prosessfullmektig: Advokat Stein Rønning). Ankemotpart: UNI Storebrand Skadeforsikring AS (Prosessfullmektig: Advokat Tron Gundersen)

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Om erstatningsoppgjør etter bilbrann. I Tana og Varanger herredsrett avsa dom 05. okt. 94 med slik domsslutning:

1. Uni Storebrand Skadeforsikring AS frifinnes
2. Inger Juuso og Audun Berg dømmes til å erstatte Uni Storebrand Skadeforsikring AS saksomkostninger.
Forsikringstakerne, ektefellene Inger Juuso og Audun Berg, ved stevning anla sak mot UNI med krav og om utbetaling av forsikringspremie i henhold til forsikringsavtalen. Selskapet nektet å utbetale erstatning fordi de mente brannen var påsatt av Audun Berg. Saken ble etterforsket av politiet og henlagt av statsadvokatene i Troms og Finnmark.

Etter konkret bevisvurdering kom både herredsretten og lagmannsretten til at forsikringstakeren selv hadde anstiftet brannen på sin personbil. Forsikringsselskapet ble frifunnet for krav om utbetaling i henhold til forsikringsavtalen.

Saksøker har anført:
(Ankende part)

Uenigheten gjelder spørsmålet om UNI har oppfylt sin bevisbyrde for forsikringssvik som grunnlag for å nekte utbetaling av forsikringssummen. I den konkrete bevisvurderingen har herredsretten på sviktende faktisk grunnlag funnet bevist at Audun Berg forsettelig tente på bilen.

Uni har form grunnlag for å hevde forsikringssvik basert seg på følgende:

- tekniske undersøkelser og erfaringsmateriale for tidsforløp for utvikling av en bilbrann
 - vurdering av åstedet som egnet for påsetting av bilbrann
 - endelig omstendigheter med hensyn til ekteparets kjøp av ny bil
- Verken samlet eller hver for seg gir disse grunnlag for å konkludere med svik mot selskapet.
- **hva vektlegger parten**
 1. særlig vitneforklaringen til lensmannen i Nesseby, hvor det er avklart at åstedet er vel egnet for brannstiftelse.
 2. Ektefellene hadde velordnet økonomi, og hadde behov for bil i jobben. Paret hadde gått med tanker om å selge bilen, og de mente at de faktiske ved å selge den kunne få mer for den enn ved et forsikringsoppgjør.
 3. Vitnet Rosko har imidlertid som varabrannsjef i Nesseby har erfart at bilbranner kan utvikle seg veldig forskjellig, og at det ut fra tidsskjemaet om brannutviklingen i dette tilfellet ikke er grunnlig for å anta at brannen ble anstiftet av Berg.

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

- **hva vektlegger parten**

1. Særlig resultatet av den tekniske undersøkelsen som viser at brannen er forsettlig anstiftet.
 2. Bergs forklaring om observasjoner i forkant av brannen og før han varslet brannvesenet.
 3. Det er påvist betydelige mengder brom på innsiden av rutene, noe som tyder på at det er brukt blybensin i kupeen.
 4. En må se på det totale brannbildet i motorrommet. Det viser en intensivitet i brannen som er uvanlig, og som betinger tilføring av brennbar væske til motorrommet utover den bensinmengden som naturlig er tilstede i forgasser. Når dette sammenholdes med at brannen hadde spredt seg til kupeen i løpet av maksimalt 10 minutter, kan ikke brannen - hensett til biltyper og årsmodell – ha sin naturlige forklaring i teknisk svikt.
 5. Det legges også vekt på at bilen tidligere hadde blitt påført så store skader at det ikke ville være forsvarlig å bygge den opp igjen. Selskapet legger vekt på at ekteparet ikke ville ha fått den summen på bilmarkedet som de ville oppnå ved et forsikringsoppgjør.
- **hvordan framfører de sine argumenter –**
Den tekniske rapporten til Enoksen er basert på hans undersøkelser av bilvraket, samt kjennskap til analyseresultatet fra sot på innsiden av frontruten. Han hadde da ikke kjennskap til Bergs og de øvrige vitnenes forklaringer om brannutviklingen. Enoksen har generell viten om bilbranner i sin praksis siden 1984/85. Han har i denne tiden vært med på teknisk undersøkelser av ca 50 bilbranner pr år og han har samarbeid med forskjellige andre instanser vært med på ca 20 forsøk i full skala. Enoksens forklaring og konklusjon er tiltrådt av det andre sakkyndige vitnet, Weum. Begge de sakkyndige vitnene kan ut fra sin betydelige kjennskap til bilbranner ikke se at denne brannen har noen annen forklaring enn at den er påsatt forsettlig.

Rettens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Lagmannsretten er kommet til samme slutning som herredsretten.

Det legges vekt på tidspunkter, og den tid det tok før bilen var overtent. Forklaringer fra de sakkyndige vitnene og demonstrasjonsfilmen fra Sverige, vektlegges. En brann i en bils motorrom normalt tar atskillig tid før brannen sprer seg videre til bilens kupé.

Det sakkyndige vitnet, Enoksens, engasjement i flere forsøk hvor man forsøkte å anstifte en brann i motorrom ved kortslutning på bilens elektriske anlegg, men dette hadde ikke lyktes. Lagmannsretten finner det imidlertid ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette forholdet idet brannen med en slik rask utvikling som forkart av Berg og Kristiansen, bare kan tenkes dersom det er tilført en betydelig mengde drivstoff eller annen brennbar væske til motorrommet.

Om brannen ikke er påsatt, må den i tilfellet ha skyldes en kombinasjon av primær kortslutning i det elektriske anlegget og en bensinlekkasje. Berg har imidlertid ikke

observert bensinlukt men en svak røyklukt. Bergs forklaring er lite forenlig med brann oppstått ved kortslutning og en samtidig bensinlekkasje.

Lagmannsretten vektlegger Enoksens undersøkelser av rutenes innside hvor det ble funnet betydelig mengder av metallet brom, som stammer fra blybensin. Dette skyldes at det er blitt sprøytet bensin i bilens seter.

Brannstedet anses ikke som uegnet for anstifting av en brann.

Etter en samlet vurdering er lagmannsretten blitt stående ved at det foreligger en slik klar sannsynlighetsovervekt for at brannen er forsettlig anstiftet at vilkårene for å nekte utbetaling av forsikringssummen er tilstede.

Ankede part må også jfr. hovedreglen i tvistemålsloven § 180 første ledd erstatte saksomkostninger for lagmannsretten.

Forsikringstakeren ble dømt i tingretten og lagmannsretten for selv å ha tent på, anken har ikke ført frem.

Instans: Agder lagmannsrett

Dato: 07.06.2004

Publisert: LA-2004-5170

Stikkord: Kjøpsrett. Kjøpsloven § 40 første ledd jf. § 27 og § 84 første ledd
(Lov)

Saksgang: Kristiansand tingrett 02-1760, Agder lagmannsrett LA-2004-5170 ASI-ALAG.

Parter: Vesta Forsikring AS (Advokat Knut Langfeldt) mot Agder Motor Last og Buss AS (Advokat Erik Eriksen) og Volvo Norge AS (Advokat Herman Bondeson).

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Lastebil ble 10 måneder etter at den var kjøpt som ny totalskadet ved brann oppstått i kupeen bak instrumentbordet foran førersetet. Enighet om at brannen med overveiende sannsynlighet skyldtes en eller annen overoppheting/kortslutning i det elektriske anlegget. Lagmannsretten kom til at kontakt mellom et punkt hvor usikret strøm kom inn i bilen og en lett brennbar antennekabel var en mer sannsynlig

brannårsak enn andre mulige brannårsaker samlet.

Erstatningsansvar for selgeren etter kjøpsloven § 40 første ledd jf § 27 og for tidligere salgslodd etter § 84 første ledd.

Saksøker har anført:
(Ankende part)

Ankende part mener at brannen skyldtes en mangel ved lastebilen. Denne mangelen medfører erstatningsansvar for ankemotpartene.

Ankes både på grunn av feil rettsanvendelse og bevisvurdering.

- **hva vektlegger parten**

Det at brannen fant sted bare 10 måneder etter at bilen ble levert er i seg selv er en sterk antagelse for at den var en mangel ved bilen. Der brannen startet var det utført lite arbeid etter leveringen av bilen, og det som er gjort, er utført av Agder Motor Last og Buss AS.

Utgangspunktet for mangelvurderingen er kjøpsloven § 17. En løsøreselger har plikt til å levere en alminnelig god vare.

Det har vist seg umulig å påpeke nøyaktig hvilken feil ved bilen som førte til brannen. Rapporten fra vitnet Hammerstrøm, som undersøkte bilen dagen etter brannen, konkluderte med at brannen skyldtes en eller annen form for overoppheting i el-systemet.

Bilen var 10 mnd. gammel og brannen skyldes neppe slitasje eller forringelse ved bruk.

Det er et faktum at brannen oppstod mellom ratt og midtkonsoll, inne i dashbordet. Eieren og sjåføren har ikke hatt noe behov for å gjøre noe bak dashbordet, og brukte også verksted til alt som skulle gjøres med bilen.

Ettermonteringene var av standard karakter og en liten del av det totale antall ledninger som Volvo foretok under fabrikasjonen. Dette innebærer at Volvo har hatt størst mulighet til å skape den feilen som resulterte i at bilen brant opp.

Volvo Norge har subsidiert anført at erstatningen må nedsettes fordi skadelidte har unnlatt å begrense tapet, jfr. Skadeerstatningsloven § 5-1 og kjøpsloven § 10 (1). Det som er anført, er at sjåføren ikke slo av hovedstrømsbryteren da han oppdaget brannen, og at han ikke lukket bildøren. Til dette er det anført at man ikke vet om døren ble lukket, og man vet heller ikke om brannen ville ha blitt begrenset om hovedbryteren hadde blitt stått av.

- **bruk av (brann)sakkyndig** –
Hammerstrøm – ansatt hos Volvo i Sverige, da brannen skjedde.
- **hvorfor – bakgrunn**
ansatt ved Volvo Sverige, god kunnskap til bilmerket og typen.
- **henvises det til tidligere dommer**

Rt-1998-774, ang. kjøpsloven § 17 om plikt til å
levere en alminnelig god vare.

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

Agder Motor Last og Buss AS har i hovedtrekk anført:

Dersom ankende part skal kunne fremsette krav etter kjøpsloven § 40, forutsetter det at det forelå en mangel da bilen ble levert til kjøperen, og at denne feilen forårsaket brannen. Et krav etter skadeerstatningsloven § 2-1 forutsetter at ansatte ved Agder Motor Last og Buss har opptrådt uaktsomt ved etterarbeid på bilen, og at det har forårsaket brannen.

Agder Motor Last og Buss foretok teknisk klargjøring og montering av ekstrautstyr etter kundens ønske. Alt arbeidet som ble gjort på det elektriske anlegget, foregikk med ledninger og kontaktpunktet fra den såkalte B+punktet, hvorfra det gikk flere ledninger. Arbeidet var av ”standard” karakter ble gjennomført av elektrosakkyndige, og det må anses at det ikke er blitt gjort noen feil fra denne siden.

Radioen som ble montert er av et anerkjent merke og de sakkyndige vitnene er enige om at det er usannsynlig at selve radioen har tatt fyr.

Det settes spørsmål ved at isolasjonen på antenneledningen burde hatt høyere brannmotstand, da ville kanskje brannen har blitt av mindre karakter.

Volvo Norge AS har anført:

For at Volvo Norge AS skal være erstatningsansvarlig for brannskaden på lastebilen må fire vilkår være oppfylt. For det første må det foreligge kontraktsbrudd, videre et ansvarsgrunnlag, det må være årsakssammenheng mellom kontraktsbrudd og skaden og det må foreligge et økonomisk tap.

Ansvar for Volvo Norge AS forutsetter at brannen har sin årsak i en mangel som forelå ved levering av bilen. Da hefter både Volvo Norge og Agder Motor Last og Buss. Volvo Norge AS hefter ikke skaden dersom den har sin årsak i etterarbeidet foretatt ved Agder Motor Last og Buss AS.

- **hva vektlegger parten**

Det er uttalt at antennekabelens egenskaper og montering var mangelfull. Dette bestrides. Den test som ble foretatt av antennekabelen ved å føre strøm gjennom den, som viste at isolasjonen brant, er uten betydning. Det er ingen mangel at kabelen ikke var lagt for å tåle 400 ampere strøm. Det er usannsynlig at kabelen skulle være feilmontert. Det er ikke registrert feil på de andre ca 300 000 biler av samme modell som er levert.

Andre produksjonsfeil er ikke på vist eller konkretisert fra den ankende parts side.

Kjøper har bevisbyrden for at det foreligger en mangel ved salgsgjenstanden dersom han har overtatt ytelsen. Det vises til Hagstrøm: Obligasjonsrett side 160 og NOU 1993:27 side 62

Hvorvidt det foreligger en mangel, vil begge parter ha bevisføringsplikt.

Et vitne Sandvikmoen påpekte at en mulig årsak til brannen var feilmontering av arbeidslys, og vist til at sikringer hadde røket/kortsluttet flere ganger. Og at det hadde vært kortslutning på venstre arbeidslys nede. Verkstedsregninger viser at det hadde vært problemer med arbeidslysene. Dette er det eneste kjente problemet med bilens elektriske anlegg. Gjentatte reparasjoner innebærer risiko for at man ikke har funnet feilen. Det fremgår av Sandvikmoens rapport at verkstedet hadde gjort feil ved å koble for mange arbeidslys på en krets, slik at dette måtte gjøres om igjen.

Bryteren til arbeidslysene var montert på midtkonsollen i kupeen, i brannrommet. I denne saken framstår ikke feilmontering av antennekabelen og produksjonsfeil som mer sannsynlig brannårsak enn de øvrige årsaksfaktorene samlet, Og Vesta Forsikring AS har bevisbyrden.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Sandvikmoen hos Auto – Elektrik AS

Rettens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Brannårsaken er ikke sikkert klarlagt. Lagmannsretten legger til grunn at man vil ha størst mulighet til å klarlegge årsaken til en brann ved undersøkelse foretatt på åstedet kort tid etter brannen.

Vitnet Hammerstrøm konkluderte med at en eller annen form for overoppheting i el-systemet var den trolige årsaken til brannen. Undersøkelsene ble utført dagen etter brannen.

Vitnet Sandvikmoen konsentrerte seg i sin rapport om to mulige årsaker, enten feil ved arbeidslysene, eller kontakt mellom antennekabelen og hovedkoblingspunktet hvor hovedstrøm (som ikke var sikret) kommer inn i kupeen og fordeler seg på 6 kabler (det såkalte B+ punktet).

Brannen startet utvilsomt på grunn av en eller annen feil ved det elektriske anlegget. Den startet inne i kupeen, mellom rattet og midtkonsoll, bak instrumentbordet.

Lagmannsretten anser det som usannsynlig at brannårsaken skyldes noe eieren hadde risikoen for.

Etter rettens syn må brannen enten skyldes en feil ved bilen som forelå allerede da den ble levert fra Volvo Norge AS, eller feil ved det ettermonteringsarbeidet Agder Motor Last og Buss AS utførte.

Lagmannsretten finner det imidlertid sannsynlig at antennekabelen er den direkte årsaken til brannen. (i motsetning til tingretten som la til grunn at det kunne skyldes en sekundærbrann).

Lagmannsretten mener brannen startet som følge av at antennekabelen kan ha kommet bort i kabelskoen som festet ledningene som gikk ut fra det ubeskyttede B+ punktet. Her kan det ha blitt oppheting, for eksempel på grunn av dårlig kontakt. Dette kan ha ført til at den ytterste isolasjonen på antennekabelen smeltet, at det ble kortslutning og kabelen tok fyr.

Lagmannsretten understreker at de kan selvsagt ikke nå flere år etter brannen med sikkerhet konstatere en brannårsak som man ikke fant umiddelbart etterpå. Det er imidlertid det faktum at antennekabelen ble funnet fastbrant til B+ punktet dagen etter brannen. Retten finner at det dårlig skjermede B+ punktet med usikret strøm i nærheten av en antennekabel som var lett brennbar dersom den ble strømførende, er en mer sannsynlig årsak til brannen enn de øvrige alternativene samlet. Det er den delen som omhandler undersøkelsene av arbeidslysene som er gitt en mer konkret begrunnelse, og retten finner at dette er en lite sannsynlig brannårsak.

Retten har etter dette kommet til at brannen skyldes forhold som medfører erstatningsansvar for så vel Volvo Norge AS som Agder Motor Last og Buss AS, jf. Henholdsvis kjøpsloven § 84 (1) og kjøpsloven § 40 (1) jf § 27.

Subsidiert har Volvo Norge AS anført at erstatningen må reduseres fordi sjåføren har unnlatt å begrense tapet, jf kjøpsloven § 70 (1) og skadeerstatningsloven § 5-1.

Når det gjelder hovedstrømsbryteren som føreren unnlot å slå av da han oppdaget brannen, her mener retten at det ikke hadde noe betydning for brannforløpet om bryteren hadde blitt slått av. Videre er det anført at føreren skulle ha lukket døren, har retten kommet til at det ikke ville hatt noen betydning for brannen da vinduet stod på gløtt og at brannen var kommet så langt at frontruten ville ha gått i stykker.

Anken har ført frem.

Volvo Norge AS og Agder Motor Last og Buss ble frifunnet i tingretten, og Vesta Forsikring ble dømt til å betale Agder Motor Last og Buss AS og Volvo Norge AS saksomkostninger.

Instans: Eidsivating lagmannstett

Dato: 15.11.1993

Publisert: RG-1994-967 (146-94)

Stikkord: Forsikringsrett. Forsikringsavtaleloven av 1930 § 18 første ledd.
(Lov)

Saksgang: Oslo byrett Nr. 90-01843 A/54, Eidsivating lagmannsrett LE-1992-1350 A

Parter: Ankende part: A (Prosessfullmektig: Advokat Kari Hartmann, Halden).
Motpart: Skadeforsikringsselskapet Vesta A/S (Prosessfullmektig: Advokat Rune Njøs Jacobsen, Oslo).

Hva saken gjelder:

(sammendrag)

En bil ble meldt stjålet. Bilen ble siden funnet i en grøfteskraning, utbrent og totalskadet. Forsikringsselskapet nektet å utbetale forsikring etter bilbrann. Byretten fant at sikrede forsettlig hadde fremkalt forsikringstilfellet og frifant selskapet, jf forsikringsavtaleloven av 1930 § 18 første ledd. A ble også dømt til å betale saksomkostninger. Lagmannsretten fant at det ikke forelå en sterk sannsynlighetsovervekt for at forsikringstilfellet var fremkalt som kreves etter rettspraksis og ga sikrede medhold i kravet om erstatning.

Kommentar

Det er ikke nok at det foreligger sannsynlighetsovervekt. Det følger av rettspraksis at det må foreligge en sterk overvekt av sannsynlighet for at A selv har forårsaket skaden. Kan eventuelt forsikringsvilkårene § 6 om omhandler svik mot selskapet. Her vises det til de opplysningene om antall nøkler forsikrede hadde til bilen.

Saksøker har anført:

(Ankende part): A

Etter begjæring fra den ankende part ble retten i ankerettforhandlingen satt med meddommere med særlig kyndighet innen brann- og bilteknikk.

A for lagmannsretten vesentlig gjort gjeldene:

Bilen må ha blitt stjålet. Flere saker i Haldensområdet hvor biler er blitt påtent for å utøve hærverk. Låsesmed Atle Solheim har i sin rapport og forklaring for retten, bestrides. As advokat mener denne ikke kan legges til grunn, som anført av Vesta, at bilen er nøkkelkjørt. Det må legges vekt på at det er merker i tennings-/rattlåsen.

I rapporten fra Vesta`s tekniske inspektører, Finn Dahl-Andersen og John Klemetsen, ble rattlåsens funn stedet på venstre side foran. Det gjøres gjeldende at funnstedet tyder på at rattlåsen kan være brutt løs og fjernet. Det henvises til lignende saker. Det bestrides om hele låsen har falt ned. Det må ha begynt å dryppe etter hvert som metallet smeltet. Ifølge disse opplysningene må rattlåsen ha blitt fjernet eller at bilen er blitt kjørt med falsk nøkkel. Mange usikkerhetsmomenter. Det er ikke sannsynliggjort med tilstrekkelig grad av overvekt at bilen er nøkkelkjørt.

A har flere ganger bedt Vesta om å få utlevert den brente låsen og øvrig materiale for å sette i gang sakkyndig etterforskning. Dette er blitt nektet. Bilen burde også vært undersøkt, da man av bildene kan se at taket er slått ned. Dette er forhold A mener må vektlegges ved bedømmelse av om det foreligger tilstrekkelig sannsynlighetsovervekt.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Har ikke satt opp egne brannsakkyndige, men bruker rapporter utarbeidet av Vesta`s egne tekniske inspektører.
- **henvises det til tidligere dommer**

Det henvises til lignende saker fra Agder lagmannsrettsdom av 16. februar 1993, Mandal byretts dom av 9. januar 1992.

Saksøkte har anført:

(Ankemotpart): Skadeforsikringsselskapet Vesta A/S

Det er på det rene at brannen er påsatt og ikke hadde tekniske årsaker. Og det at bilen ble funnet på en øde vei, mistenkeliggjør at A alene eller ved hjelp av andre har arrangert det hele. Vesta mener at det ikke er sannsynlig at bilen ble stjålet og for deretter å bli satt fyr på.

Vesta legger vekt på at de tekniske undersøkelsene, utført av selskapets egne utredere, ikke viser tegn til innbrudd i bilen, eller at den er forsøkt koblet. Det er heller ikke sannsynlig at bilen er kjørt med falsk nøkkel. Vesta viser til rapport utført av sine tekniske inspektører og låsesmedens og deres uttalelser for retten. Rattlåsen ble funnet på et naturlig sted og rattlåsrailen hadde ikke merker eller deformasjoner etter forsøk på tvangsvridning av rattet. Det var heller ikke tegn til innbrudd på dørlåsen. Under Solheims undersøkelser viste det at sperreplatene ble funnet i låst tilstand. Det har ikke noen betydning at tre av sperreplatene ikke ble funnet. Det kan ut fra dette konstateres at bilen ble kjørt med rett nøkkel og at den ble forlatt i låst stand.

Solheim er blitt informert om ankepartens innvendinger under ankeforhandlingen, men har ikke endret sin konklusjon.

Agder lagmannsretts dom av 16. februar 1993 som den ankende part har vist til har ikke betydning, idet den gjelder en annen biltype.

Ankemotparten legger vekt på A`s uriktige opplysninger om det antall nøkler han hadde til bilen. Det vises til tidligere forklaringer i politirapporten av 12. desember 1989 og i skade inspektør Bjørn Holmefjords notat av 8. januar 1990, der A skal ha forklart at han hadde to nøkler til bilen. Det vektlegges at to uavhengige personer ikke kan ha referert A uriktig.

Det er ikke krav om motiv for at kravet mot selskapet skal falle bort etter forsikringsavtaleloven § 18, første ledd. Men A hadde motiv. Han forsøkte å selge bilen ved flere anledninger. Det gjøres gjeldene at A hadde presset økonomi og hadde misligholdt billånet to ganger.

Den eneste naturlige forklaringen på det som har hendt, er at A selv har fremkalt forsikringstilfellet forsettelig.

Subsidiært gjøres det gjeldene at A har utøvet svik mot selskapet da han med hensikt oppga uriktige opplysninger om antall nøkler til bilen, noe han måtte forså var til betydning for selskapet. Det vises til forsikringsvilkårene § 6.

- **bruk av brannsakkyndige** – Bruker egne tekniske utredere sin rapport og låsesmeden sin rapport, samt deres uttalelser for retten.
- **hva vektlegger parten**

Rapport utført av Vesta´s tekniske inspektører, Finn Dahl-Andersen og John Klemetsen, av 13. november 1989. Og låsesmed Atle Solheims utredninger av 21. november 1989, 31. januar 1990, og 31. august 1990, samt hans forklaring i retten.

- **henvises det til tidligere dommer**

Det vises til tidligere dommer der forsikringsselskapet er blitt frifunnet selv om straffesaken er henlagt. Det vises til Rt-1985-211, Rt-1990-1082 og Rt-1987-675.

Rettsens avgjørelse:

- **Tidligere dommer som kommer til anvendelse –**

Det følger av dommene inntatt i Rt-1985-211 og Rt-1987-657, at det kreves mer enn vanlig sannsynlighetsovervekt for at forsikringsavtaleloven § 18 første ledd skal bringes til anvendelse.

Etter lagmannsrettens oppfatning er det flere forhold som trekker i retning at A har framkaldt forsikringstilfellet forsettelig. Det er på det rene at bilbrannen er påsatt, og bilen ble funnet på et øde sted. En del punkter i A´s forklaring kan også tyde på forsikringsbedrageri. Lagmannsretten er etter en totalvurdering kommet til at det ikke foreligger en så sterk sannsynlighetsovervekt som kreves etter rettspraksis.

De sakkyndige meddommere har funnet at den tekniske undersøkelsen fra inspektør Finn Dahl-Andersen og Johan Klemetsen og låsesmed Atle Solheim og de konklusjoner som trekkes inneholder svakheter.

Det stilles tvil til de konklusjoner låsesmeden har tatt etter undersøkelse av rattlåsen og hvordan rattlåsen er skadet. Det er en svakhet at ikke rattstammen er undersøkt. Det kan ikke ut fra de undersøkelser låsesmeden har foretatt utelukkes at låsen er tatt ut, og bilen er kjørt ved kobling.

Det legges også vekt på at svensk politi i sin rapport av 5. november 1989 uttalte at det ikke var mulig å se om det forelå tyvkobling fordi ledningene var smeltet ned.

Lagmannsrettens juridiske dommere slutter seg til de fagkyndige meddommeres vurderinger. Den samlede rett finner derfor at det foreligger så stor usikkerhet på flere punkter at det ikke er tilstrekkelig sterk sannsynlighetsovervekt for at A har fremkalt forsikringstilfellet forsettelig.

Lagmannsretten gav heller ikke medhold at A har utført svik mot selskapet, da A ikke kunne i forstå at antall nøkler hadde betydning for erstatningsoppgjøret, jfr. forsikringsvilkårene § 6.

Når det gjelder erstatningens størrelse, ser ikke lagmannsretten grunn til å betvile Vesta´s takst av 16. november 1989. (denne summen er ulik den som ankede hadde anført)

Lagmannsretten finner at saken har budt på slik tvil at hver av partene selv bærer sine saksomkostninger for byretten og for lagmannsretten, jfr. Tvistemålsloven § 180,

annet ledd og jfr. § 172, annet ledd. Utgiftene til fagkyndige dommere bæres av partene med en halvdel hver, jfr. Tvistemålsloven § 171.

Dommen er enstemmig.

Selskapet vant i tingretten, forsikringstakeren vant i lagmannsretten – anken har vunnet frem.

Instans: Høyesterett - dom

Dato: 27.02.1985

Publisert: Rt-1985-211 (54-85)

Stikkord: Forsikringsrett. Forsikringsavtaleloven av 6.juni 1930 nr. 20, §18
(Lov)

Saksgang: Dom 27. februar 1985 i l.nr. 44 B/1985

Parter: Norges Brannkasse (advokat Terje Bryn – til prøve) mot A (h.r.advokat Olav Hestenes).

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

A `s samboer, C, anmeldte 6. august 1980 A for flere forhold, herunder forsøk på å få henne til å vitne falsk i brannsaken. Anmeldelsen ble henlagt i november 1980.

Det forelå nye opplysninger i saken etter at lagmannsretten hadde avsagt dom i den sivile saken, saken ble derfor tatt opp igjen.

38 vitner har forklart seg ved bevisopptak for Høyeste rett. 23 er nye for Høyesterett og ytterligere 1 vitne forklart seg for byretten men ikke for lagmannsretten.

Rettsoppnevnte sakkyndige siv.ing Sverre Halsør og siv.ing. Terje Kjeldsen.

Etter brann i et hus oppsto det mistanke om at eieren forsettelig hadde påsatt brannen, og forsikringsselskapet nektet å dekke skaden. I den sivile saken om forsikringsoppgjøret ble forsikringsselskapet frifunnet i byretten, men tapte i lagmannsretten. Som straffesak var saken opprinnelig henlagt etter bevisets stilling. Etter at den sivile sak var pådømt i lagmannsretten, ble straffesaken tatt opp igjen og tiltalte utferdiget for bl.a. forsikringsbedrageri. Huseieren ble i straffesaken dømt i byretten, men frifunnet i lagmannsretten. Det fremkom nye opplysninger etter at lagmannsretten hadde avsagt dom i den sivile saken, etterforskningen ble derfor tatt

opp igjen. Høyesterett kom til samme resultat som byretten
frifant forsikringsselskapet.

og

Uttalt at det må foreligge en sterk overvekt av sannsynlighet for at huseieren forsettelig har forårsaket brannen, dersom forsikringsselskapet skal kunne frifinnes i et søksmål som dette. Etter ens samlet vurdering av de forskjellige bevismomenter fant Høyesterett at slik sannsynlighet forelå.

Saksøker har anført:

(Ankende part): Norges Brannkasse

Anken gjelder lagmannsrettens bevisbedømmelse

Det fremgår av de sakkyndiges uttalelser at en kan utelukke selvantennelse som brannårsak. Tiltalte har tidligere vært involvert i en mistenkelig brann, og har overfor andre fortalt at han tente på. Han har også flere ganger sagt at han skal tenne på huset, og ved flere anledninger i ettertid skal han ha sagt at det var han som tente på.

Et vitne, E, sin forklaring skal være sentral. Forklaringen gjelder hendelsesforløpet brannatten. Her mener ankede at det foreligger feil i lagmannsrettens bevisbedømmelse.

A har et klart økonomisk motiv for ildspåsettelsen, med bakgrunn i den høye forsikringspremien som var tegnet på huset.

Saksøkte har anført:

(Ankemotpart): A

A henholder seg i det vesentlige til lagmannsrettens dom. Det vises også til at han er frifunnet i lagmannsretten i straffesaken mot ham.

Det skal i lagmannsrettens dom være nærmere redegjort for hvorfor retten ikke fant å kunne tillegge E `s forklaring noen betydning for så vidt angår hendelsesforløpet brannatten.

- **hva vektlegger parten**

Mener at en ikke kan se bort fra at brannen kan skyldes uaktsomhet eller at en pyroman kan ha forårsaket brannen.

A viser til at noen av vitneforklaringene er hentet inn flere år etter at brannen fant sted. (gjelder vitneforklaringer ang. om A var fullt påkledd eller ikke brannatten.)

Vitner har gått tilbake til forklaringer fra tidligere avhør, og som støtter opp om As forklaring.

Rettsens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Politietterforskningen ble foretatt på vanlig måte og endte med at saken ble henlagt på grunn av bevisets stilling.

Høyesterett bygger således på at brannen oppstod ca 0200 natt til 4. oktober 1977 i annen etasje i en bod som ble disponert av E og hans samboer, senere ektefelle F.

Videre bygges det på at det er meget lytt mellom Es og As leiligheter som begge lå i annen etasje, og at det er meget lytt i huset ellers.

Retten slutter seg til den rettsoppnevnte sakkyndige, Terje Kjeldsen, skriftlige erklæring, når det gjelder at brannen helt usannsynlig skyldes selvantennelse.

E var på stedet brannnatten og påviste for politiet hvor brannen oppsto. Hans første politiforklaring ble gjennomført allerede dagen etter brannen og ga da en meget uførlig redegjørelse. Es forklaring antas for Høyesterett å være riktig, da A har endret forklaring ved konfrontasjon med Es politiforklaring.

Retten legger også til grunn vitne forklaringer, samt ankepartens motiv for å antenne brannen

Brannen kan heller ikke skyldes feil på det elektriske anlegget, da det bemerkes at eneste elektriske installasjonen som fantes i boden hvor brannen angivelig skal ha startet var en enkel ledning som gikk frem til en pære som sto i taket mellom boden og W.C. Viser til en kontroll av det elektriske anlegget i bygningen utført januar året før, og det ble funnet i orden.

Retten utelukker at en pyroman har hvert på ferde, eller uforsiktig bruk av fyrstikker.

A får ikke medhold i Høyesterett, og får dermed ikke utbetalt forsikringssummen.

Instans: Hålogaland lagmannsrett

Dato: 08.11.1991

Publisert: RG-1992-586

Stikkord: Forsikringsrett. Svik ikke bevist. Forsikringsavtaleloven av 1930 § 18
(Lov) og § 19.

Saksgang: Dom 8. november 1991 i sak nr 143/90 A

Parter: A (advokat Kjell V. Andorsen) mot Uni Storebrand A/S v/styrets formann (advokat Tor Arne Simonsen)

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Saken gjelder forsikringsoppgjør etter at det oppstod brann i en toetasjers forretningsgård. Gården ble drevet som butikksenter, det var to butikker og en kafé i 2. etasje, samt tre butikker og en damefrisør i 1. etasje. Forretningen hadde forskjellige eiere, og forretningssenteret var innredet med åpen løsning mellom de forskjellige butikkene.

Eier av gården, B, drev selv frisørsalong og en av butikkene i 1. etasje. I underetasjen var det et ungdomssenter, samt et undervisningsrom for en sjåførskole med tilhørende kontor. Det sist nevnte ble på branntiden benyttet til lager/kontor for innehaveren av en skobutikk i 1. etasje, C, som er ektefelle til innehaveren av sjåførskolen, D. Ungdomssenteret ble drevet av B, og hennes samboer, A. A er bror til D.

Etter brann i en forttetningsgård nektet forsikringsselskapet å foreta utbetaling under henvisning til at brannen måtte ha vært antent av forsikringstakerens samboer. Siktelsen mot de to ble henlagt.

– Lagmannsretten kom, i motsetning til herredsretten, til at selskapet måtte foreta oppgjør. Det var en klar overvekt av sannsynlighet for at brannen var påsatt, men ikke tilstrekkelig klare holdepunkter for at samboeren hadde vært i forretningsgården til en tid so kunne sette ham i forbindelse med brannen. Selv om forsikringstakerens og samboerens økonomi var anstrengt, var ikke økonomisk motiv spesielt fremtredende. Samboeren kunne ha antent brannen, men det forelå ikke en slik klar sannsynlighetsovervekt at § 18 kom til anvendelse.

– Anke over lagmannsrettens dom ble nektet fremmet til Høyesterett –
tvistemålsloven § 373 tredje ledd nr. 2.

Saksøker har anført:
(Ankende part): A

Det står lite om hva saksøker har anført, det henvises til dommen fra tingretten

- bruk av brannsakkyndige –
Strandskogen,

Saksøkte har anført:
(Ankemotpart)

Det står lite om hva saksøkte har anført, det henvises til dommen fra tingretten

- bruk av brannsakkyndige –
Brun og Lie, åstedsundersøkere

Rettsens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Lagmannsretten finner det hensiktsmessig og dele opp temaet slik at bevisspørsmålet knyttet til brannårsaken behandles for seg, og at man deretter behandler spørsmålet knyttet til personkrets og motiv.

Når det gjelder brannårsaken er det på det rene at brannen startet i trapperommet i underetasjen, og det er videre på det rene at det ikke skyldes feil på det elektriske anlegg. Det er heller ingen tvil om at brannen skyldtes åpen ild. Videre kan selvantennelse utelukkes.

Sakkyndig: Strandskogen – mener det har vært ett arnested, huken inn mot undervisningsrommet.

Brun og Lie mener at de ut fra sine undersøkelser av åstedet kan konkludere med som overveiende sannsynlig at det er to arnesteder, et under trappen og et i huken. Denne konklusjonen er tiltrådt av Laufke.

Når det gjelder sponplatene som dannet en halvvegg foran trappen, er det for lagmannsretten ut fra fotografier vanskelig å ha noen selvstendig oppfatning av om disse er brent fra innsiden eller yttersiden. De brannsakkyndige er ikke enige på dette punkt, mens begge åstedsundersøkerne – som dessuten har sett og vurdert platene på åstedet – mener at disse er brent fra innersiden.

For lagmannsretten - fokusert på støvsugeren, det er på det rene at det under rengjøring er fare for at en kunne få en glødende sigarettstump i støvsugeren.

Lagmannsrettes bevisvurdering forsåvidt gjelder brannårsak kan etter dette oppsummeres slik at det er en klar overvekt av sannsynlighet for at brannen er påsatt, og det fremstår som mest sannsynlig at det dreier seg om to arnesteder. Når det gjelder A `s eventuelle bevegelser brannnatten, kan ikke lagmannsretten se at det foreligger tilstrekkelig klare holdepunkter for at A har vært på ungdomssenteret til en tid som kan sette ham i forbindelse med brannen. E og F `s vitne

Dommen er enstemmig.

A frifinnes, og B får utbetalt forsikringspremien etter at anken til lagmannsretten har ført fram.

Instans: Eidsivating lagmannsrett - Dom

Dato: 28.03.2001

Publisert: LE-2000-651

Stikkord: Krav om erstatning etter brannskader. Produktansvarsloven § 2-1
(Lov)

Saksgang: Nes Herredsrett Nr 00-00084 A, Eidsivating lagmannsrett LE-2000-651 A. Anken nektes fremmet for til høyesterett; HR-2001-00743

Parter: Ankende part: A (Prosessfullmektig: Advokat Marianne Jøranlid).
Motpart: Societé Industrielle du Briquete Jetable (Prosessfullmektig: Arntzen de Besche AS v/advokat Henning E. Asheim)

Hva saken gjelder:
(sammendrag)

Saken gjelder krav om erstatning etter produktansvarsloven § 2-1; spørsmålet om de brannskader en 4 år gammel gutt ble påført i forbindelse med brann i en bil er forårsaket av en såkalt ”afterburning” (etterbrenning) i en engangslighter som var produsert av et fransk selskap. Etter en konkret vurdering kom lagmannsretten til at det ikke var sannsynliggjort at lighteren hadde forvoldt brannen.

Saksøker har anført:
(Ankende part)

Dato for hendelsen 28.09.94

En bil tilhørende A`s far, Volvo 343,1981 modell. Det brant i guttens bukser og støvler, i tillegg brant det i bilen. De fikk slukket brannen i buksene med en genser gutten hadde på seg, brannen i støvlene ble slukket inne i fjøset ved hjelp av vann. Brannen i bilen ble slukket med et brannslukkingsapparat og deretter ble det rettet en vannslange mot brannen.

A fikk omfattende brannskader. I en spesialisterklæring fra Rikshospitalet ble de totale skadene vurdert og omfattet 37,5 % av kroppens overflate. Og som følge av skadene ble A erklært 55 % invalid.

Lensmannsbetjenten tok bilder av forseter som viser tilstanden etter at brannen var slukket. Betjenten skrev også en rapport, men den gir ikke noe beskrivelse av brannstedet. I dommen står det at; ”Det ser ut som lensmannsbetjenten nokså raskt har trukket den konklusjonen at << den tilskadekomne har hatt noe med dette å gjøre >>”. Saken ble avsluttet uten ytterligere undersøkelser med at brannen trolig var påsatt. Saken ble henlagt 10.10.94.

A ble overført til Haukeland sykehus, hvor begge foreldrene var sammen med han til desember. I mellomtiden sto bilen på gårdsplassen. Da de kom hjem fjernet faren noen ting fra bilen, bl.a. en radio. Bilen ble så levert til vraking.

Det ble først stilt erstatningsspørsmål etter bilansvarsloven, men forsikringsselskapet stilte seg avvisende til at skaden hadde noen årsak som ble dekket av bilansvarsloven.

Bilen ble undersøkt av Olav Kjærland og Øyvind Engdahl (Norsk Brannvernforening) åtte måneder etter brannen, nærmere bestemt 16. mai 1995. I rapporten ble det konkludert med at det på bakgrunn av nedkulling/forbrenningen på/ved midtkonsollen og de sirkelformede forbrenninger i forsetene ut fra dette punktet tyder med stor sannsynlighet på at brannen startet i midtkonsollen, det var også her restene av typen << 1 Lighter>> ble funnet. Brannen ble tydeligvis slukket tidlig i brannforløpet ved hjelp av et brannslukkingsapparat.

Det har i de senere par årene blitt meldt til Norsk Brannvernforening lignende tilfeller med denne typen lighter. Det har vist seg at ventilen ikke har vært helt tett slik at det har stått en liten flamme over ventilen etter bruk. Etter en tid har ventilen blitt ødelagt pga. varmen og flammen har slått opp og anstiftet brann.

Det ble av Kjærland og Engedahl konkludert med at de var rimelig sikre på at brannen ikke skyldes feil ved bilens elektriske anlegg.

Tre mulige brannårsaker:

1. Brannen kan ha startet som følge av en afterburning i lighteren.
2. Barnet kan ha lekt med lighteren og anstiftet brannen ve uhell (det kommenteres at det er noe rart at lighteren ble funnet sammen med røykesakene dersom dette var brannårsaken.) Hadde barnet lekt med lighteren og brent seg ville en forvente at barnet hadde kastet den fra seg og skulle derfor blitt funnet på sete eller på gulvet).
3. Brannen kan være forårsaket av en tent sigarettstump, glødende tobakksaske eller lignende som har blitt liggende i midtkonsollen over tid.

Det er på det rene at en slik engangslighter av denne typen kan få en etterbrenning. Årsaken til en slik etterbrenning kan være at lighteren har vært utsatt for skade som følge av ytre påvirkning eller at noe har skilt seg fast, slik at ventilen ikke stenger som den skal.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Partene (B og C, far og mor til gutten og forsikringsselskapet) ble enige om å engasjere Norsk Brannvernforening for å få klarlagt brannårsaken.
- **hva sier de**
Produsenten av lighteren er ansvarlig etter Produktansvarsloven § 2-1. Produktet har en såkalt sikkerhetsmangel selv om slike tilfeller er svært sjeldne og selv om Sibjet har fullgod kvalitetssikring. Det eneste som kreves for å bli ansvarlig er at det har skjedd en skade som følge av ordinær bruk av produktet.
- **henvises det til tidligere dommer**
Rt-2000-915 (Disprildommen)

Saksøkte har anført: **(Ankemotpart)**

Det er i denne saken vanskelig å fastsette brannårsaken. Ingen har sett brannstarten, eller gutten inne i bilen. Politiet har ikke sikret bevisene på en skikkelig måte. Og legger til grunn Professor Gøran Holmstedt konklusjon om at det er umulig å slå fast at etterbrenning er årsaken til brannen.

Legger også til grunn at en etterbrenning er et fenomen som opptrer uhyre sjelden. Og om det var tilfellet ville den lille flammen ikke kunne antenne underlaget, men heller slukke.

Tidsforløpet vil i denne saken utelukke en større flamme fra lighteren, hadde dette vært tilfellet ville brannen ha startet på et tidligere tidspunkt.

Det er uklart om faren i det hele tatt har benyttet seg av lighteren under kjøreturen.

Det er flere andre minst like sannsynlige teorier om mulig brannårsak. Eksempelvis så viser bildematerialet noen ledninger som er knyttet til bilens sigaretttenner. Det er ikke gitt noen god forklaring på hva disse skulle være godt for.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Professor Gøran Holmstedt fra Lunds Universitet ga en skriftlig avgjørelse datert 14. mai 2000.

Sibjet skal ifølge lagmannsretten ha brukt nye eksterne sakkyndige vitner i denne rettsinstans. Det kommer ikke frem av dommen hvilket felt de representerer eller hva de er kommet opp med. Det nevnes en Bruno Metz og en Steffan Sardquist.

Rettsens avgjørelse:

- **rettens vektlegging av bevis –**

Lagmannsretten er kommet til at ankende part ikke har sannsynliggjort at brannårsaken er en etterbrenning. Ved sin avgjørelse har lagmannsretten bygget på og lagt til grunn professor Holmstedts skriftlige redegjørelse supplert med hans muntlige redegjørelse.

Lagmannsretten vil bemerke:

- Brannen har startet mellom bilens forseter.
- Det anslås at gutten har vært i fyr i minst 3 min, mens brannen i bilen ut fra krateret, har vart i ca 10 minutter før den ble slukket.
- det anslås at tidsforløpet, fra faren kom hjem etter kjøreturen og til brannen ble oppdaget, er minimum 30 minutter.
- Det utelukkes etter lagmannsrettens syn en etterbrenning med flamme av betydning.
- Lagmannsretten konkluderer med at det usannsynlig at brannen har startet som følge av en etterflamme.
- Det er ikke tilstrekkelig bevist at lighteren har vært i bruk under kjøreturen. Der er kommet frem under forklaringen til faren at han under kjøreturen brukte en Zippolighter. Han hadde på spørsmål om han hadde brukt «1-lighteren» under kjøreturen, svart han at om lighteren hadde ligget i bilen, kunne han ha brukt den.
- Når det anses at «1-lighteren» ikke ble brukt under kjøreturen, kan en se bort ifra at brannen skyldes en etterflamme.

Saksomkostningene er blitt skjønnsmessig vurdert, da lagmannsretten har kommet til at Sibjet selv besitter en betydelig kompetanse om produksjon av lighteren og i det tilfellet ikke hadde vært nødvendig med ny ekstern sakkyndig uttalelse for lagmannsretten.

Dommen er enstemmig.

A tapte i tingretten og i lagmannsretten over firmaet.

Instans: Frostating lagmannsrett

Dato: 21.06.1993

Publisert: LF-1992-6

Stikkord: Forsikringsavtaler
(Lov)

Saksgang: Ålesund byrett NR. 89-0111, Frostating lagmannsrett LF-1992-6 A.
Rettskraftig.

Parter: A og B, Ålesund (Prosessfullmektig: Advokat Erik J. Fladmark, Ålesund). Motpart: UNI Storebrand AS, Ålesund (Prosessfullmektig: Advokat Tor Arne D, Tromsø).

Hva saken gjelder:

(sammendrag)

Påstått forsikringsvik. Forsikringsselskap nektet forsikringsoppgjør etter brann i et bolighus, fordi forsikringstakeren måtte ha fremkalt forsikringstilfellet forsettlig.

Brannen fant sted 1. september 1988. Arnestedet ble identifisert og var i en innergang i husets underetasje. Brannsaken ble etterforsket av Sunnmøre politikammer. Etter innstilling fra politiet ble den henlagt etter bevisets stilling den 28. april -89.

Selskapet fikk medhold i byretten på grunnlag av eliminasjon av andre brannårsaker, men tapte i lagmannsretten. Lagmannsretten fant at beviskravet i forsikringsavtaleloven av 1930 § 18 ikke var oppfylt.

Saksøker har anført:

(Ankende part)

- **hva vektlegger parten**

A og B slår hardt ned på politiets etterforskning i saken, som har vært utilfredsstillende og ikke i overensstemmelse med gjeldende instruks. De legger bl.a. til grunn at sentraler vitner ikke er blitt avhørt, og at det ikke ble benyttet sakkyndig ekspertise under etterforskningen. De reagerer også på at åstedet og brannrester ikke ble sikret, undersøkt og analysert tilstrekkelig. Det var også, ut fra A og B syn, tydelig at politiet i en tidlig fase av etterforskningen hadde gjort seg opp den mening at brannen var påtent av A, dette bærer etterforskningens dybde, retning og spekulative konklusjoner preg av.

B, sønnen og døtrene har alibi. Fru A har ikke lyktes å dokumentere alibi for 31 minutter i tiden rundt branntidspunktet. Ankemotparten legger til grunn at det ikke har vært mulig for henne å anstifte brannen i dette tidsrommet. At hun har hatt anledning til å anstifte brannen er like usannsynlig som de øvrige eliminerte brannårsakene.

Hun ville heller ikke ha mulighet for å ta seg frem til huset, anstifte brannen og deretter forlate huset uten å bli oppdaget.

A og B mener å ikke ha noe motiv for å antenne huset. Tvert om; huset var kort tid i forveien pusset opp og malt. Økonomien var anstrengt, men på bedringens vei.

Pantegjelden på huset var omtrent lik takst, slik at det ikke ville lønne seg økonomisk å fremkalle forsikringstilfellet.

- **bruk av brannsakkyndige –**
Det ble totalt avhørt 19 vitner, foruten A og B under ankeforhandlingen. Det er ikke gitt uttrykk for at ankepart har brukt sakkyndig vitne

Sivilingeniør Vilhelm T. Børs-Lund var rettsoppnevnt sakkyndig og avga muntlig uttalelse.

- **hvilke bevis**
Andre mulige brannårsaker:
 1. Engangsligheren som var plassert i området kan ha gått i oppløsning eller eksplodert og forårsaket antennelse
 2. En utildekket lyspære som har eksplodert og en glødetråd kan ha blitt slynget ut
 3. Selv om huset var lukket og låst er det en mulighet for andre å ta seg inn og anstifte brannen
 4. En mulighet er at uvedkommende kan ha antent brannen igjennom en ventil som førte inn i det rommet som ble antent.

Saksøkte har anført:

(Ankemotpart)

Konklusjonen er gjort på grunnlag av eliminasjon av mulige alternative brannkilder, A og Bs muligheter og bevegelser og det motiv som ligger i utsikten til økonomisk vinning.

- **hva vektlegger parten**

Etterforskningen og sakkyndige analyser av brannstedet og brannbildet, har brakt på det rene at det ikke befant seg selvantennelig materiale i innergangen. Brannen kan ikke tilbakeføres til de elektriske installasjoner eller til andre innretninger i rommet. Det må etter det som er fremkommet i saken utelukkes at uvedkommende usett og umerket skal ha tatt seg inn, antent brannen og så tatt seg ut igjen.

Alle disse (omtalt i ankepartens del) aktuelle og tenkelige brannkilder er grundig politietterforsket og analysert av sakkyndige, men må elimineres som rent teoretiske spekulasjoner.

Politiets arbeid ligger godt over gjennomsnittet i slike saker. Etterforskningen har fulgt boken; det er innledet bredt, for så å skrelle av og snevre inn underveis. Storebrand påpeker at selv om politiet har henlagt saken på grunnlag av bevisets stilling, har ikke dette avgjørende betydning fordi bevisbyrde og beviskrav er andre i straffesaker.

Forsikringselskapet gjør en utredning om As muligheter for å ha anstiftet brannen. De mener at det ligger et økonomisk motiv bak anstiftelsen av brannen.

Rettsens avgjørelse:

- **rettsens vektlegging av bevis –**

Slik lagmannsretten forstår A og B, relateres anførselen om byrettens rettsanvendelse til bevisbyrdekravet i rettspraksis etter forsikringsavtaleloven § 18.

Saken står for lagmannsretten i det vesentlige i samme stilling som for byretten. Byretten har hitt en utførlig og detaljert fremstilling av sakens fakta, og lagmannsretten henviser til byrettens domsgrunner.

Lagmannsretten er kommet til et annet resultat enn byretten.

Hvorvidt er det mulig å identifisere en sikker eller sannsynlig brannårsak? Lagmannsretten begrenser seg til å fastslå at arnested med rimelig sikkerhet var foran, på eller over vedkassen.

Eliminasjon av mulige brannårsaker gir etter lagmannsrettens syn isolert sett bare grunnlag for å konkludere med at brannårsaken fortsatt er åpen og ukjent.

Anken har ført frem. Lagmannsretten har ikke vært i tvil om resultatet.

Lagmannsretten finner omkostningene nødvendig for en betryggende gjennomføring av saken og fastsetter saksomkostningene på til sammen kr216 514,-.

Dommen er enstemmig

Selskapet vant i tingretten, A og B fikk medhold i lagmannsretten. Anken har ført frem.